ANGLORVM PRÆLIA ab anno Domini. 1327. anno nimirùm primo inclytissimi Principis Eduardi eius nominis tertij, vsque ad annũ Domini. 1558. Carmine summatim perstricta.

ITEM.

De pacatissimo Angliæ statu, imperante Elizabetha, compendiosa Narratio.

Authore CHRISTOPHORO OCLANDO, primò Scholæ Southwarkiensis propè Londinum, dein Cheltennamensis, quæ sunt à serenissima sua Maiestate fundatæ, Moderatore.

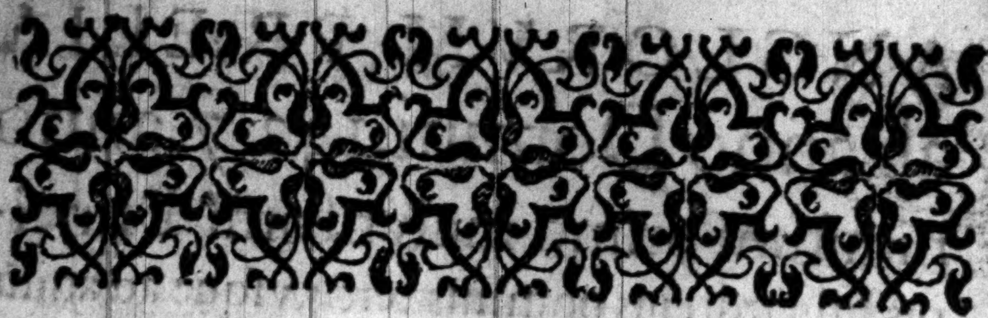
Hæc duo Poëmata, tàm ob argumenti grauitatem quàm Carminis facilitatem, Nobilissimi Regiæ Maiestatis Consiliarij in omnibus huius regni Scholis prælegenda pueris præscripserunt.

Hijs Alexandri Neuilli KETTVM: tùm propter argumenti similitudinem, tùm propter orationis elegantiam adiunximus.

LONDINI:
Apud Radulphum Nuberie, ex assignatione Henrici Bynneman Typographi. ANNO. 1582.

Cum priuilegio Regiæ Maiestatis.

Regum Angliæ nomina,

quorum auspicijs hæc bella gesta sunt.

Eduardus tertius.
Richardus secundus.
Henricus quartus.
Henricus quintus.
Henricus sextus.
Eduardus quartus.
Richardus tertius.
Henricus septimus.
Henricus octauus.
Eduardus sextus.
Philippus & Maria.

The Tenour of the Letters directed by the Lords of hir highnesse priuie Counsell to hir Maiesties high cōmissioners in causes Ecclesiasticall, for the publike receyuing and teaching of *Ch. Ocklandes* Booke in all Grammer & freescholes within this Realme.

After our right harty commendations Whereas there hath beene of late, a booke written in Latin verse by one *Christopher Ockland*, intituled *Anglorum Prælia*, about halfe a yeare sithence imprinted and published, and nowe againe lately reprinted with the addition of a short treatise or appendix concerning the peaceable gouernement of the Queenes Maiestie: Forasmuch as his trauell therein, with the qualitie of the Verse, hath receiued good commendation, and that the subiect or matter of the saide booke, is such, as is worthy to bee reade of al men &, espacially in common scholes, where diuers heathen Poets are ordinarily reade and taught, from the which the youth of the realme doth rather receiue infection in maners, than aduancement in vertue: in place of some of which Poets, we thinke this booke fitte to bee reade and taught in the Grāmer schooles: We haue therfore thought good, as well for the encouraging of the saide *Ocklande* and others, that are learned, to bestow their trauel and studies to so good purposes, as also for the benefite of the youth and the remouing of such lascinious Poets as are commonly read and taught in the saide scholes (the matter of this booke being heroical and of good instruction) to pray and require you vpon the sight hereof, as by our speciall order, to write your Letters vnto al the Bishoppes thorough out this Realme, requiring them to giue com-

mandement, that in all the Grammer and freescholes with in their seueral Diocesses, the saide Bookes, *de Anglorum Prælijs*, and peaceable gouernement of hir maiestie, may bee in place of some of the heathen Poets, receiued and publyquely read and taught by the Schoolemasters vnto theyr Scholers in some one fourme in their schole, fittest for that matter. Whereof praying you there may be no defaulte, so as this our direction may take place accordingly. Wee bid you hartily farewel: from the Court at *Greenewich*, the 21. of Aprill. 1582.

Your louing friendes

Edward Lincolne. *Robert Leicester.*

Ambrose Warwick. *Francis Knollys.*

James Croft. *Christopher Hatton.*

Francis Walsingham.

A Copie of the Letters directed by hir Maiesties High Commissioners in causes Ecclesiasticall, to all the Bishops throughout hir Highnesse dominions of England and Wales, by especiall order from the Lordes of the priuie Councel, for the publike reading and teaching of this Booke in all Grammar & Free schooles within their Dioceses.

AFTER our hartie commendations &c. Wheras we of hir Maiesties high Commissiō Ecclesiastical, haue receiued Letters from the Lordes of hir Hyghnesse moste Honourable priuye Counsell, That wee shoulde directe order to all the Bishops of the Realm, to cause to be receiued and publiquely read and taughte in all Grammar and Freeschooles within their seuerall Dioceses a Booke in Latine verse of late imprinted, entituled. *Anglorum Prælia*, set foorth by one Christopher Ocklande, as by the true Copie of their Honours Letters, whiche wee sende you heere inclosed, it maye appeare vnto you. These are therefore to require you, according to their Honoures pleasures signified to vs in that behalfe, forthwith vpon receit hereof to take present order within your Dioces for the due accomplishment of their saide Letters accordinglye. And so we bidde you heartily farewel. From London the seauenth of May. 1582.

Your louing Friends,

Iohn London.	Owin Hopton.
Da: Lewes.	W. Fleetewoode.
Bar: Clerke.	Pet: Osborne.
W. Lewyn.	Tho. Fanshaw.

HONI·SOIT·QVI·MAL·Y·PENCE·
E. R

¶ AD ILLVSTRISSIMAM POTENTISSIMAMQVE PRINCIPEM, D. ELIZABETHAM, ANGLIAE Franciæ & Hiberniæ Reginam, fidei propugnatricem.

Regia Nympha, soli moderatrix alma Britanni,
Quæ pace & vera relligione nites,
Quæ vitæ meritis, morum & candore coruscans,
Zenobiam vincis, siqua vel antè fuit:
Iunonem sceptris, Venerem vultu, arte Mineruam
Quæ exprimis, & plusquàm fœmina, mente sapis:
Lenis ades, fœlixq́ meis illabere cœptis,
Vultus (Diua) tuus numinis instar erit,
Grande opus est, impar tanto succumbo labori,
Ni fausto nobis sydere Diua mices.
Diua mica, proauosq́ue tuos & auita trophæa
Qualia, quæ fuerint, per tria sæcla, vide.
Quorum cùm teneas soliū, diadema, vicesq́ue
Illorum bellis gloria parta, tua est.
Nec sane insipidum est, describere bella puellæ,
Vt pax, sic doctæ Palladi bella placent.
Hoc opus ergò precor Princeps, lege fronte serena:
En ego iudicio stóue cadóue tuo.
Abijciant omnes, conculcent, nil moror, omnes:
Vni (si possim) posse placere sat est.
Det Deus, vt semper geniali pace fruaris,
Et superes proauos gloria, honore tuos.

Maiest. tuæ obsequentissimus

CHRISTOPHORVS OCLANDVS.

In hæc Christoph. Oclandi

Anglorum prælia. Tho: Newtonus.

OClandi hos quisquis trutina librauerit æqua
Centones, Britonum dum canit arma Ducum:
Quodam iure potest illum vocitare Britannum
Phosphoron, historiæ deliciásque nouæ.
Aurea dulcisonæ qui callet plectra Thaliæ,
Inqúe leues Clio cui venit alma modos.
Nec quisquam, nisi stips, caprimulgus, tressis agaso,
Caudex, scurra, lapis, rabula, carpet eum,
Enthea vis tanta est, bello vt metuenda Virago
Non se alicundè decus tantum habuisse putet.
Tanta fides, tantusqúe lepos, tam grata venustas,
Tanta Charis, Pithô, Suadaqúe tanta nitet.
Suasilis Oclandi Taratantara talia pandit,
Dum sonat altisona bella cruenta tuba.
Bella cruenta quidem, quibus vsque Britannica virtus
Emicuit victrix, atque brabeia tulit.
Pollice dumque habili multa effert, multa Timantis
Obuoluit velo, multa reclusa notat.
Inuideat Latium, sileat iam Gallia pugnax,
Obmutescat Iber, murmuret atque Scotus.
Fœlices Angli Heroes, queis talis Homerus,
Tyrtæusqúe bonis obtigit auspicijs.
Iam Phlegetontæis non vestra trophæa cauernis
Squallent, vt pereant ilia rupta Codro.

Thomas Newton, Cestreshyrius.

ANGLORVM
Prælia.

Spera quàm valido gens inclyta Marte Britanni
Prælia consererent animo, quo turbine telum
Torquerent, quantis acrem ferrentur in hostē
Viribus: ante decem & sex sæcula: Cæsaris, olim
Anglica Romanis cùm regna lacesseret armis,
Nobilis Historiæ facunda volumina tradunt,
Splendida quæ referunt populi monumenta Britanni.
Ac nisi proditio mala promouisset Iuli
Conatus, frustrà tetigisset littora clara
** Albionis, trepidum frustrà Romana iuuentus*
Mouisset bellum, nec vectigalia magnis
Cæsaribus, populo aut Romano pensa fuissent.
Quid tam inuictum vsq̄, cui tanta potētia regno est,
Si modo dissideat, quod non capiatur ab hoste?
Quid tumido feruens rabidi certaminis æ

Iulius Cæsar fecit impressionem in Angliam ante annos mille sexcentos.

albion insula Britannia dicta ab albis rupibus quas mare abluit, postea Anglia dicta

Ciuilis dissentio præsentem parit patriæ ruinam.

Laus fortitudinis germanorũ & Gallorum.

Non spargit populus? quid non discordia frangit,
Dissipat, eneruat, fera cùm dominatur Erynnis?
Cæsar fortis erat, pugnax, animosus & audax,
Ad finem gestis rebus memorabilis aui,
Tot populis ferro iuga sub seruilia missis.
Num potuit toties sine numine victor abire?
Num gentes superare, atq; arma potentibus armis?
Germanos fudit. Gens illa austera, minaxq́;,
Non Italis bello cedit: vi corporis ingens,
Atq; animi: fudit Gallos quos mascula virtus
Ornauit semper belliq́; domiq́; vigentes.
Vnde igitur solis Romanis gloria Martis
Sæclo illo cessit, terrarum & totius orbis
Imperium Augusto: per fortia gentibus arma
Deuictis, humili vel deditione subactis?
Nascente vt Christo pax scilicet alma bearet
Mortales totum pro tempore fusa per orbem.
Quæq; suas retinere vices seriemq́; probantur
Ordine dispositam: Certus quoq; terminus illis.
Primos egregia fama bellando monarchas
Coctilibus Babylon muris: Ægyptus & vndis
Nile tuis frugum & pecoris fœcunda fouebant.
Namq́; rudes aliæ gentes sed adhuc neq; gnara
Bellandi fuerant. Aliquot post sæcula Græci
Magnanimi reliquis decus eripuêre Gradiui,
Si laus inuictæ spectetur bellica mentis.
Ausoniæ gentis virtus suppressit Achiuos:
Sedibus è proprijs Gothi pepulêre Latinos:
Sic clauus clauo, sic vnda superuenit vnda.

Est Deus omnipotens qui temperat omnia nutu,
Qui mare, qui terras, qui cœli regna gubernat:
Ille, ille armorum Deus est qui fulmine terret,
Ille exercituum Deus est, qui donat, & aufert,
Incutit horrores, animosq́ addit́q; viriles,
Vincere dat victos, & subijcit ensibus hostes.
Hostibus ecce manu domitis victrice triumphat
Cui primas partes, tribuit diuina voluntas.
Vltimus horrendis populus fit nobilis armis,
Quem niuea gelidus glacie septentrio stringit:
Robustus populus, trux, ingeniosus ad omne
Sæui Martis opus, nimis ad fera prælia promptus,
Assuetus bellis immani corpore Teutho,
Dalmata, Polonus, Sueuus, fortissimus Hunnus,
Flander, Gallus atrox, Hispanus, belliger Anglus,
Et Scotus egregiæ virtutis pectore pleno
Militiæ exercent opus acre, viriliter omnes,
Frigore nec victi, rapidi nec solis ab æstu,
Offuscantq; suæ laudis splendore priores.
Immittis bellum Deus optime maxime, pœnam;
Vindictam scelerum, genti cum irasceris vlli.
Criminis admissi pœnas gens impia pendit,
Fortunata venit summo victoria cœlo.
Ergo tota rei bene gestæ gloria magno
Ascribenda Deo, qui dirigit omnia nutu.
Is mihi de bellis dicturo carminis esto
Principium, duri firmus moliminis author,
Aspiretq; meis cœlesti numine captis.
A magno exortus Gulielmo tertius eius

Dominus exercituum Deus est.

Laus gentium totius Europæ.

Eduardus tertius adhuc 15. annorum regnare cœpit.

Nominis Eduardus, rex imperitare Britannis
Cœpit, vbi vix dum ter quinque expleuerat annos.
Ille domi prudens consultor, ciuibus æqua
Iura dabat, legesq; in publica commoda vertit:
Numinis at cultum super omnia semper amabat.
Signa pererrârat quater omnia fulgidus axe
Æthereo Phœbus: cum brachia Cancri
Tangeret, electo Mauortem milite tentat
Impiger, inq; Scotos infestos suscipit arma
Eduardus. Verbis toto pars maxima regno
Tantæ fortunæ regales asperat iras,
Quippe Scoti sacra violarant fœdera pacis,
Scomma satum nuper veterisq; iniuria facti
Accessit, Stanhopi cum claudebantur in arcto:
Scrinia præterea boreali Hamptone reclusa,
Reddita confractis furtim sua scripta sigillis.
Hæc pugnaturis animos pia causa superbos
Fecerat, & vacuos belli terroribus Anglos.
Sed sermone Scotos blando si forte nefandi
Pœniteat sceleris, dederint si forte quod æquum est,
Plantageneta pius censet prius esse mouendos.
Non tamen hic populus resipiscit, at improbus odit,
Ipse volens Dominum Baliolum dedere morti.
Qui simul insidias sensit, discrimina vitans
Venit ad Angliacas mutatis sedibus oras:
Narrat & Eduardo quas gens ingrata Scotorum
In caput illius fraudèsq; dolosq; tetendit.
Vt ferat auxilium dein supplice voce rogauit,
Admissus mœsto qui vultu talia fatur.

Significat Rhythmum vt appellant, opprobrij plenum: & Scrinia regia compilata.

Baliolus rex Scotiæ pulsus regno à suis, venit in Angliam.

Qui

Oratio Balioli ad Eduardum 3.

Qui cœlum & terras hominesq; ferasq; creauit
Prouidus insigni statuit moderamine rerum,
Vt foret alterius princeps opis indigus alter,
Et qui accepisset plus commoditatis, haberet,
Pectore quod grato posset debere datori:
Credo etiam hoc opus immortalis numinis esse,
Quosdam infœlices infausto sidere natos
Deprimi in hoc sæpè ærumnis grauioribus orbe.
Quorsũ hæc omnipotens? bona quod bonus omnia læto
Largitur vultu dona & mortalibus ampla,
Vultq; sui similes miseræ succurrere plebi,
Pluribus in natare nolo ambagibus vti:
Quare prolixi sermonis tædia pellam.
Obtinui nuper regnum, patris vnicus hæres,
Impositis populo duræ ceruicis habenis,
Securusq; meos tranquilla in pace regebam.
Cùm subitò insurgens commoto turba tumultu
Opprimit incautum, nil suspicionis habentem,
Expugnans nostram accitis ductoribus arcem.
Quid facerem infœlix, illo impendente periclo
Temporis articulo, cùm nullus adesset amicus?
Numinis auxilium tacitus mecum inuoco supplex.
Numen erat præsens. Venit hæc sententia menti,
Effugio elapsus per apertam nocte fenestram
Concubia, vestras hinc sum digressus ad oras.
Hoc mala gens turpem prætexit nomine culpam
Neglectis regni satrapis populoq; Scotorum
Me tibi Rex nimium, nimium fauisse Britannis,
Nunc patria careo, charis cum coniuge gnatis.

Pauper, egens erro, externis regionibus exul.
Nil restat nisi spes, miserorum triste leuamen,
Ærumnis homines pressos quæ haud deserit vnquã
Dum spirare queant, mihi languescentia mulcens
Pectora, venturisq; feret meliora diebus.
Nostrorum (ô quæso) clemens miserere laborum:
Quod si tu fieri rerum tutela mearum
Digneris, dum me fortuna affligit acerba,
Inq; clientelam susceperis omine dextro,
Reddes mutata Baliolum sorte beatum:
Nobilis & facti florebit fama superstes.
Hæc mihi votorum summa est, nil amplius opto.

Eduardi regis respõsio

Excepit tali Baliolum voce tacentem
Maximus Eduardus gentis spes summa Britannæ.
Hoc fragili varijs voluuntur casibus orbe
Omnia, celsa ruit turris grauiore ruina.
Aduersis rebus qui nulla ex parte mouetur
Nec vi fortunæ reflantis frangitur vlla
Sed constanti animo fert imperterritus omnem
Iacturam, debet vir prudens iure videri.
Nobilis est alijs præstans, patientia, virtus.
Fortiter hæc animo placidus tolerato virili.
Ipse Deus certum volet his imponere finem,
Cùm visum fuerit, cùm grata superuenit hora.
Tu tantum expecta paulùm dum messis aristas
Attulerit, feruensq; herbas produxerit æstas
Ignipedum vt tellus alimenta ministret equorum.
Intereà in gentem hanc ego prouidus arma parabo
Armati regno nostro cogentur ab omni,

Quic-

Quicquid & insigni conduxerit vtile bello.
Fautores caussæ debellabuntur iniquæ
Teq́ tua populum frænantem sede ferocem,
(Si Deus annuerit) solioq́ locabo paterno,
Dixerat Anglorum princeps: regalia multo
Atria complentur fremitu, scelus esse nefandum
Clamabant, gentem sceleratam pellere regno
Legitimum Regem, ac illum voluisse necare.
Pauci intercessere dies & perbreue tempus: Apparatus belli aduersus Scotos.
Egregios satrapas Eduardus conuocat aptos
Militiæ, lectis mox centurionibus explet
Rex iustum numerum, turmis equitū, atq; cateruis
Dispositis peditum: numerosa pecunia tanti
In sumptum belli ex fisci depromitur arcis,
Et plaustris portanda datur gratissima merces.
Iamq́ duo reges Anglus prior, atq́ secutus Baruicum oppidum obsidione cinctum.
Deinde Scotus coram Baruico mœnibus altis
Munito auspicijs dextris tentoria figunt,
Qui Scoticos iuxta Tuedam circumiacet agros.
Baruicum muris locus est firmissimus amplis,
Ex cæmentatis saxis, ex aggere celso,
Vt facile inclusos inimico liberet ense,
Ferre queat duros curuæ testudinis ictus.
Adde quod insignis structa arx ex rupe cauata
Oppidulum exornans minitetur nubibus atris
Altius insurgens, vicinaq́ prospicit arua
Fœta armis pugnæ omnigenis & milite forti. Oppidi descriptio.
Plurima per totos tum propugnacula muros,
Quæ Baruicum hosti ferè inexpugnabile reddant.

Tueda latus firmat, quà humectat nubifer auster,
Tutatur pontus, Titan vbi surgit ab Euro,
Illustrans claro spaciosam lumine terram.
Pars Borealis habet, quà fiat fortior, arcem,
Indigenasq; suos habitantes montibus vrbi
Vicinis, Scotiam regionemq; insuper omnem.
Non tamen hac tutos tot propugnacula cines
Principis aut arx hæc violentis liberat armis.
Nam postquam Anglorũ per apricos agmina cãpos
Circumfusa, cauis cinxissent mœnia fossis,
Aggereq; egesto, ferratas claudere portas
Incepere Scoti, vulgi formare coronis
Oppugnatio oppidi. Densatis muros & grandia voluere saxa.
Oppugnant parte ex alia molimine vasto
Anglorum solido fulgentes are cohortes
Pars horum portis crepitantes admouet ignes,
Ferro alij bifores tentant excindere valuas.
Illi Vulcanum iniectum restinguere contra
Totius oppiduli vicatim fontibus haustis.
Vtq; auido præsens vitetur ab igne periclum
Terreus ingressu portarum apponitur agger,
Arceat vt nostros, & aquis feruentibus hostes
Perfundunt aditum quærentes ense Britannos.
Haud impune Scotus tulit hæc, pars saucia fundis
Contortis, alij missa periere sagitta.
Obsessis nec erat lucis nec noctis opacæ
Tempore facta quies, animi gliscebat in horas
Ira vltrix præceps & pugnæ inferbuit ardor.
Nocte intempesta simulant se scandere muros.

Tympa

Tympana rauca sonant: Scalarum mentio facta
Cum clamore metus exangues incutit hosti.
Iamq; loco hoc aditum hic, alius quærebat in illo:
Apparent tenebras per spissas vestibus albis
Brutigenæ ex lino, insomnes traducere noctes
Cogitur obsessus, timor & spes vrget vtrosq;.
Interea in castris mensis processerat vnus,
Dira Scotos & acerba fames in mœnibus arctis
Conclusos vexat, grati penuria victus
Gliscit, & exiguus panis venundatur auro:
Piscis erat nullus, caro nulla, obsonia nulla,
Paulum acidi vini. Socios dux maximus arcis
Conuocat, atque loquens sic in paucissima confert.
Quis nescit quod nunc nostræ coguntur in arctum
Copiæ, & hinc nobis non fas abrumpere sede
Deserta? perijsse fame est crudele, tremendum
Triste genus mortis, præsertim corpore sano
Robustoq; viris: maturum decidit vltrò
Pomum, immaturum manibus diuellitur & vi
Admota, quis membrorum mortalibus vsus,
Quis fructus vitæ, si grata cibaria demas?
Et caput atq; manus præsenti morte peribunt,
Si ventri desunt alimenta. Quid ergo sodales
Suadetis, dedam certis ego legibus vrbem?
Quam tandem fortes capient pugnando Britanni,
Inflicto captos perimentes vulnere ciues,
An sinam ego vt vesana fames nos opprimat omnes?
Desierat castri præfectus dicere plura,
Cum fremit incertum stridenti murmure vulgus.

Oratio arcis Baruicensis Præfecti ad Socios.

E multis tandem placet hoc, è mœnibus album
Appensum conto tendunt velamen oliuæ
Pacificæ signum, poscentes supplice voce
Affari Regem, siue è magnatibus vnum.
Mittitur extemplo è castris ad mœnia quærens
Quid poscant: cùm sic miles prouectior inquit.
Postulat apponi turba hæc obsessa Scotorum
Gratiam eam, pactas aliquot si forte dierum
Propitio Eduardo (quæ sit clementia Regis)
Impetret inducias, promittit dedere castrum
Oppidulumq́; suum, ni qua septentrio spectat
Baruici muros manus auxiliaris ab ipsis
Regni principibus missa ac illapsa veniret
Noctu infra spacium plus vel minus octo dierum Pactæ induciæ.
Subsidium victumq́; ferens: Nos sede relicta
Ædibus & proprijs nostro de iure Britannis
Cedemus, Regi Eduardo dedemus & arcem.
Obsidibus promissa datis firmare iubentur, Obsides dati.
Hisq́; datis bis sex pro tempore fecit vterq́;
Inducias pacto. Nequit at fallacia gentis
Tecta latere diu, cuius graue pectus abundat
Fraudibus ingenitis & non eget arte magistra.
Vix ter circuitu Phœbus peragrauerat orbem,
Cum vigil in castris obnixius excubat Anglus,
Perq́; vices alij ac alij in statione manebant.
Quarta dies aderat, nimium spirantibus Austris
Littus ad occiduum sol declinauerat, atra
Nox deinde aspersit terras horrentibus vmbris.
Grata quies hominum, volucrū, pecudū atq́; ferarū,

Cer-

Corpora tum molli mulcebat fessa sopore.
Curabant tantum vigiles borealia vici
Mœnia, ne Scotus hâc furtim perrumpere posset
Ex pacto quoniam conuenerat inter vtrosq;
Aut hac auxilium venturum parte petitum,
Aut arcem obsessam se dedere velle Britannis.
Ecce venit medijs tenebris acerrimus hostis
Dacetus, Scotiæ Satrapas primarius, vsus
Circuitu circa passus ter mille remotis
A castris eques, & turmis comitantibus intrat
Anglorum fines, transmisso flumine Tuedæ.
Iam quamuis inhiberet iter pons ruptus ab imo
Saxeus oppidulo propior gradientibus obstans:
Attamen excelsam venit Dacetus in arcem,
Ex socijs aliquot summersis gurgite vasto.
Continuo toto Baruico clamor in auras
Tollitur, & læta testantur gaudia ciues
Voce, sed in magnum subitò conuersa dolorem:
Namq; mali conuicta doli plebs improba, pœnas
Quas facto meruit, paulo post iure pependit.
Fama rei gestæ volitans pernicibus alis
Ante diem exortam venit in tentoria Regis.
Postera lux oritur, patula suspenditur obses
In cruce, regali ex mandato primus & alter,
Et simili letho decreuit dedere morti
Quoq; die binos donec foret vltimus horum
Absumptus laqueo. Tum deniq; sero nefandi
Pœnituit facti ciues, fideiq; solutæ.
Hic procul agnoscit defuncti corpus amici

Dacetus cũ paucis alijs Baruicum noctu ingreditur.

Scoti fœdifragi.

Obsides cruci affiguntur.

Aëre dependens gelidis agitarier auris.
Dedecus ille suo generi lugebat inustum
Infami lætho, dum pendet ab arbore gnatus
Vrbis conspectu, miseræ spes vnica matris.
Crinibus exululant paßis per mœnia stantes
Fœminæ, & infirmis plangunt sua pectora palmis.
Sed quia dura fames malum ineuitabile portis
In medijs pestis prorepens gliscere cæpit,
Euacuans auidis paulatim faucibus escas
Omne penu. Leuat hos ex magna parte dolores.
Commentum ecce nouum simile inuenere priori,
Inuitis vt parua cohors perrumperet Anglis
Castra, & ad inclusos, arma auxiliaria, lætos
Inferretq́ cibos spacium rursum octo dierum
Si Rex donaret: techna ridere reperta
Optimus Eduardus, votis tamen annuit istis.
Gloria, non Regi prædiues præda petita est,
Quippe sagax rem tractari præsenserat astu.
Pax erat in castris. resupino corpore stertunt
Iam Baruicenses, & curant membra sopore.
Suauis enim stomacho latranti defuit esca.
Sol medium cursum cœlo confecerat alto
Signifero, horrendi percurrens terga Leonis,
Præcipiti lapsu properans, quo lucidus ortum
Vesper habet. Duris acies thoracibus ære
Montibus apparet procedens agmine longo.
Latis sicut oues pascentes gramina campis,
Aut vbi in apricis exultant collibus agni
Eripiunt oculis numerum: terram vndiq́ complent

Fames obsessos premit.

Secundò induciæ pactæ.

Ingens Scotorum exercitus apparet.

Corniger albentes aries dux eminet inter
Fœmellas, animi virtute & robore pollens:
Armatusq́; suo telo mala dira minatur.
Haud aliter Scoticæ ferratæ monte phalanges
Se procul ostendunt, complentes milite campos.
Inde in planitiem glomerati paßibus æquis
Descendunt, sua & audaces vestigia firmant.
Quisque suum tollit signum vexillifer & dux
Ante omnes, capite ac humeris excelsior ibat.
Tueda suas vltra ripas increuerat illo
Temporis articulo fluxu maris. Vnde sciebant
Anglis esse fugæ celeris spem prorsus ademptam,
Viribus humanis freti, non numinis vllo
Auxilio iactant elato corde superbi
Se fore victores, occidendosq́; Britannos
Verbere Lanceolæ, ac ictu mucronis ad vnum,
Sic gesto nondum bello cecinere triumphum
Inflati. Spes & gens praua fouebat inanes.
Magna quoque obsesso populo fiducia creuit,
Aduentare suas acies campestribus aruis,
Cùm procul aspicerent, & quisque agnosceret arma
Patria de bysso & procerum vexilla suorum.
Fryselli fratres incedunt ordine primo,
Gualterusq́; Stuard, tum Cardoil atq́; Grehamus,
Parkeys & Gurdon, Brydus, Gramatus & acer
Gilbertus Douglas, Comes & Morreyus Abbhyn
Insignes ostro, milesq́; gregarius hastas
Lanceolasq́; manu portat thoracibus æreis
Corpora contectus, galeisq́; micantibus omnes

Tueda propter fluxum maris inundabat.

Iactantia Scotorum.

Ordo Scotorum acie instructa. Nomina nobilium Scotorum.

Tristes

Tristes ore minas sæuo spirare videntur.
Hi clari comites aciem duxere secundam
Postremamq́ pares istis in honore duelli.
Moseus, inde Moris, Ualam, Gerdenius heros,
Alanusq́ Stuard, cui Sotherlandia nomen
Donat honorificum, nitidis & Ruffius armis
Lynnax, & Cambel, comes Atheleius, ille
Pulcher Alexander Brus, Cetonusq́ Groosq́,
Lyndesius, atq́ alij, quorum celeberrima fama,
Europæ quorum per latas funditur oras
Gloria, clarorum proauorum stirpibus orti.
Ingens præterea numerus sine nomine vulgi
Agrestis supra decies sex millia quinque,
Structa acie stabant: contra non segnius Angli

Anglorum acies.

Expediunt enses, praacuta cuspide pila,
Neruos, & binis sinuatos cornibus arcus,
Spicula de duro ferro limata, sagittas,
Conspicuæ plumis summo pendentibus ardent
Vertice, splendenti solis sub luce cohortes.
Ordinibus prius instructis rex arduus infit.

Oratio Regis Angliæ ad suos præliũ ituros.

Aspectu recreor vestro, de gente vetusta
Brutigena, hic alacer vultus vos indicat esse
Intrepidos mortis nulloq́ timore teneri.
Sic decet ingenuos, dignam & me principe plebem,
Milite qui forti stipatus, nobile martis
Tentat opus. causa & pia belligerantibus adsit,
Ibit in aduersos princeps audacior hostes.
De socijs mihi polliceor quod maximus olim
Tentaturus Alexander fera prælia contra

Persas, & fretus Macedûm virtute, Darium
Regnatorem Asiæ. Quod si quæratur honestum
Dignius an fieri magno quid principe possit?
Vel quid honorificum magis? in sua regna carentem
Restituam vt Regem patria laribusque paternis?
Quæ sit ab hoc populo nobis iniuria nuper
Non illata semel, prudensq; volensq; tacebo.
Faxo ego si viuam, vt discant non temnere Diuos,
Iustitiam haud violare sacram, non pellere regem
Hæredem de iure suo. Scelera ista quousq;
Mi pater omnipotens oculis Deus aspicis æquis? Precatio Regis qua inuocat numen.
Sis Deus è summis cœlis acerrimus vltor
Istorum scelerum, virtutem infundito ab alto
Pectoribus nostris: hostiq; immitte timorem.
Propitium nobis aderit (mihi credite) numen.
Si quisq; vrgebit pugnando viriliter hostem,
Quid moror? euentus præsagia sentio læti.
Ergo agite in tenuem sublatis aëra signis
Pectore fidenti, trepidas inuadite turmas.
Finierat princeps Eduardus talia fatus.
Extemplò Anglorum magnus ferit æthera clamor,
Ingeminantq; simul nostra est victoria, numen
Nobis aspirans stimulos in pectora versat.
Interea totis acies munitur ab alis
Arcubus & calamis consueta ex arbore, quorum
Spicula loricas poterant terebrare trilices, Signo dato prælium cõmittitur.
Ecce dato signo moniti clangore tubarum
Attentant alacres magno molimine primam
Angligenæ pugnam, certatim missile ferrum

Offus-

Offuſcans ſolis ſpiſſo volat aëre lumen,
Ater vt in cælo commiſta grandine nimbus
Orta nigrantes offundit luce tenebras
Telluri. Pauidis ſubito mortalibus horror
Incutitur, campiſq; petunt ſua tecta relictis:
Sic celeris miſſu lux eſt ablata ſagittæ,
Fortiter audaci lignum intendente Britanno,
Sudorem multo ſalſum eliciente labore,
Per medias calamus dum currit peruius auras,
Ambæ concurſant acies, hæſitq; viro vir.
Non ita Cyclopum mons horruit ictibus Ætna,
Terribileſué incudiſonos Vulcanus in antro
Ignipotens vaſto flammis fumantibus vnquam
Edidit, alternis famuli dum brachia tollunt
In numerum vicibus, verſantes forcipe maſſam:
Vt tonuit ſtrepitu colliſis enſibus omne
Baruicenſe ſolum, totuſq; Halidania collis.
Ictu pilorum ſternuntur multa Scotorum
Millia. Pars tenera ſtridentem fronte ſagittam
Accepit, terram pulſans moribunda cruentam:
Hic procul oppugnans latos transfigitur armos:
Interit ille, femur ferro confoſſus acuto.
Maxima pars medio ſuccumbit pectore vulnus
Aduerſum accipiens rupto thorace per imum,
Quà calidum iecur adiunctum pulmonibus hæret.
Anceps congreſſu fluitat luctatio primo:
Impetus at poſtquam eſt factus violentior hoſtes
In medios, hos retrò pedem ille referre coegit
Plantageneta potens, cruor emanare recluſa

Car-

Carne acie chalybis, rapidi torrentis vt vnda
Incipit, aut pingues vbi terras irrigat Auster
Turbidus, emittens pluuias brumalibus horis.
Quis fando poterit cladem memorare diei
Illius, aut lachrymis potis est æquare dolores?
Quisúe occisorum numerum, vel nomina carptim
Explicet, ad miserum gladius quot miserit orcum?
Qui gemitus auditi? & quæ suspiria ducta
Cordibus ex imis, animam quando oribus efflant?
O diram rerum faciem, iacit obruta cæsis
Terra cadaueribus, quæ nulla sepulchra tenebant.
Vt solet in caulas postquam perrepsit ouiles
Vrget quem vesana fames, lupus ore voraci
Sanguinis exugens riuos, desistere capto
Nusquam, præteriens semesum triste cadauer,
Sed viuas ad oues properabit dentibus asper:
Anglus ita insequitur, cæsorum corpora calcans
Integros hostes immani percitus ira,
Obstantesq; Scotos veruinis, ense, sagittis,
Protelat, donec Scoticæ languere phalanges
Cœperunt animis, paulatim & cedere campo.
Ingentem rursus clamorem ad sydera tollunt
Brutigenæ multumq; Scotis fugientibus instant.
Et quoties inimica cohors glomeratur in vnum,
Atq; nouum demens satagit reparare duellum,
Fessa repugnando victori porrigit herbam.
Sanguineum hoc tandem bellum nox finijt atra.
Tum tuba defessos Anglos in castra vocabat
Imperio Regis, caniturq; receptus ab omni

Scoti cæsi & cæteri fugati.

Canitur receptui ab Anglis Eduardi iussu.

C. Parte

Parte cruentati campi. Tunc hoste fugato
Lætari licuit, tunc respirare potestas
Militibus iuuat, & tutos meminisse pericli
Præteriti. Bacchus, donum Cereale, cibusq́;
Anglorum longam post pugnam recreat artus,
Præ nimia, nemo tenebris dormiuit obortis
Lætitia, narrat fortunas quisq́; priores,
Exacti nuper iuuat & meminisse laboris,
Interea (breuibus nihil est velocius horis)
Auroram roseam præmittens clarus Apollo
Lumine terrarum totum patefecerit orbem.
Tum memor auxilij diuini Eduardus, opisq́;
Quam ferri erga hostes medio certamine sensit:

Eduardus proxima post pugnã aurora cum suis deo supplicat & gratias agit.

Ipse suos totis inflexo poplite castris
Iussit adorarent summum prece supplice numen,
Cantarent meritas læto modulamine laudes.
Pro nobis Dominus Deus oppugnator in altis
Qui regnat cœlis, sanctus ter sanctus in æuum
Omne, Deus sabaoth solus celebretur honore
Dignus, & hunc timeant omnes per sæcula gentes
Omnia. Cœlestis Domini quis brachia nostri
Aut vim ferre queat, qui nutu concutit æquor
Fluctisonum, terram sinuosam, mobile cœlum,
Eius ab Angligenis toto cantabitur orbe
Gloria. Descendit celso victoria cœlo.

Numerus Scotorum in bello occisorum XXXV. M. & D.

His ita perfectis princeps tentoria liquit,
Inq́; illos vbi pugna fuit, se contulit agros.
Hic ex captiuis satraparum nomina discit
Bello occisorum paulum immutata vigorem

Anti-

Antiquum facies retinebat, in ore sedebat
Pallor iners, ægrè vt vultum dignoscere posses.
Cumq; recognoscit valida de gente Britannum
Inconcussam aciem tantum desiderat ipse
Bis sex ex toto numero si iunxeris vnum
Quæ pars vulnus habet, sanatur adepta salutem
Emplastris, paucis post conualuitq; diebus.
Protendens igitur ambas ad sydera palmas
Exclamat quantum Deus, ô ter maxime quantum
Debeo, quanta tua est in gentem gratia nostram.
Interea ex ducibus quidam lustrauerat omnem
Campum, & deciduo fœdata cadauera tabo,
Vultu subtristi similis lachrymantibus ora,
Effugisse Scotos compertum aiebat habere
Saluos in patriam viginti millia quinque.
Ex tota autem acie hostili perijsse Scotorum
Quinque & triginta præacuto millia ferro,
Accedunt istis præclaro sanguine creti
Plusquam quingenti, claræ pars maxima gentis.
Hæc vbi cognouit Rex Plantageneta, reuertit
In castra ad socios, cui nuntius obuius ibat
Declarans sese Baruici dedere ciues,
Et pulchrum oppidulum præcinctum mœnibus altis
Si modo donaret clementia regia vitam,
Vtq; bona asportent, illis concederet vltrò.
Rex pius effusi pertæsus sanguinis acri
In bello, ipsorum vitæ se parcere dicit:
Sed bona constanter negat asportanda, Britannis
In prædam cessura suis, perpulchra laboris

Ex Anglis periere tredecim.

Ad res præclaras irritamenta gerendas,
Quid non dira fames mortalia pectora cogit?
Baruicenses se dedunt. *Quid, non fortuna aduersa reflante? necesse*
Telum ingens. De certa igitur pepigêre salute,
Et solis induti exibant vestibus vrbem.
Inclytus Eduardus iam fortem possidet arcem,
Oppidulũ anglus habet turritũ et quicquid in illo est.
Venisse in vacuas quem non ditauerat ædes.
Sollicitudo licet transuersum pectus agebat
Principis, & varius curarum pungeret æstus,
Baliolus in Regimen restituitur *Prima tamen cura est Balioli: victor egentem*
Adiutrice manu solio stabiliuit auito,
Donatum argento, stipatum milite forti.
Rex Eduardus Londinum redit. *Post vbi præsidio imposito discedere tempus*
Admonet, Australes patriaq; reuisere fines,
Londinum ingressus spaciosis nobile vicis
Excipitur summo princeps affectus honore.
Gratatur reduci ciuis, gratatur & vxor,
Principe cum paruo illustris regina Philippa.
Eduardi egregias celebrant per compita laudes
Gloria discinctos eius penetrauit ad Afros
Et Gangis ripas pernix perrexerat vltra
Fama noui belli, nostri miracula mundi.
Rex indefessus loca regni circuit ampli
Explorans vrbes, terras, hominumq; labores.
Nouum Castrum. ORREA *præ cunctis alijs impensius illi*
Perplacet à Scotiæ non longe limite distans,
Hic dum iura dabat, dum sontes corrigit æquis
Legibus, aduenit Baliolus, concomitatus

Principibus

Principibus Scotiæ, veterem syncerus amicum
Vt colat, obseruans Regem pro more vetusto.
Anglorum admissus coram prudente senatu
Regulus hic genibus minor attribuebat honorem.
Eduardus dextra sceptrum regale tenebat,
Ornatus palla, solioq; innixus eburno,
Et procumbentem roseo iubet ore leuari,
Virtutem laudans vicini Regis, & vltrò
Officium quod præstiterat, promittit opemq;,
Impeterent ipsum populi si quando rebelles.
De rebus regni, de pulchra Martis & arte
Sermo habitus nonnullus erat, iubet esse prioris
Fortunæ immemorem: Læto præsentibus vti
Inconcussum animo, reuerentem numinis almi.
Ille pias contrà grates submißior egit:
Protrahiturq; dies varijs sermonibus vnus
Deinde alter: iußit cum hunc Plantageneta valere.
Regulus ALATA *at Baliolus* CASTRA *petiuit.*
Luna suos crescendo frequens reparauerat orbes,
Auocat externas Eduardum Flander in oras
Ad consultandum de isthoc quod poßit vtrisq;
Post in rem verti. Cognatio iunxerat arcta
Flandrensem comitem, charam vxoremq; monarchæ
Anglorum. De summa igitur rerum ante loquuti
Fœdus amicitiæ feriunt, cælesteq; numen
Accersunt testem sacrati fœderis, vllis
Non dirumpendi vita superante diebus.
Flandrenses proceres summis consensibus implent
Hæc ita iurantes. Quo facto nauigat vncis

Baliolus de more vetusto tribuit honorem Eduardo.

Edinburgũ.

Eduardus in Brab antiã proficiscitur

Puppibus in patriam lætissimus Anglicus Heros.
Hoc malè habet Gallos postquam increbescere cæpit
Sparsus Parisijs incerto authore superbis
Rumor, eis torpet gelida formidine pectus:
Valoys rex Gallorum cõminatur Eduardo.
Vrebat bilis tumidum iecur atra Valesi:
Quare consultis satrapis prior arma parabat
Inferre Angligenis: causas aliquas vel iniquas
Inueniens. Fraudem virtute præoccupat Anglus.
Eduardus indicit bellũ Gallis & Regis Celtarũ Insignia suis intermiscet iure hæreditario.
Bellum namq; ferum Gallis indicit, vt hæres
Legitimus regni Celtarum, insignia gentis
Ille suis immiscet atrox, quod auunculus orbus
Carolus è vita ad superas migrauerat oras,
Cuius erat germana soror quoq; sola cohæres
Eduardi genetrix Isabella decora venusto
Vultu, de veteri producta propagine Regum,
His motus causis iam Plantageneta palacras
Auri corrasit miranda prouidus arte.
Argenti puri massas, vel deniq; quicquid
Apparatus belli.
Rerum præsenti bello conduceret aptum.
Sed prius ad Comitem Flandrensem pergit amicum
Consultaturus trans æquora salsa, recuruis
Magna cohors armata simul prouecta carinis
Eduardum stipat: puppes iam gurgite vasto
Eduardus nauigat in Flandriam.
Ære secant medium boreali flamine pontum,
Conigeros nautis validis ascendere malos
Mandat Nauclerus, galea stans nauita summa
Innumeras puppes agitari nunciat vndis
Fluctiuagis: numerus quantus foret, inde rogatur,
Quot teretes crescunt intonsis montibus orni:

Respon-

Respondit. Rursum cuiates: voce canora
Sunt Galli, tum rex nauali cuncta parari
Pro bello iubet vt Vulcania protinus arma
Expediant, nusquam cæptum deflectere cursum
Auderent, membri chari capitisq; periclo.
Sol partes cœli splendenti luce secabat
Ipse alto medius seclusis æthere ventis:
Clarus luctiferam pugnam tentare Valesius
Admonet ecce suos, prensas harpago carinas Prælium nauale.
Arctabat, vehemens bellum crudescit vtrinq;
Voluitur hic præceps imo mergendus aquarum
Flumine & æquoreis dulcis fit piscibus esca.
Ense perit prius enectum socij in freta iactant socij
Illum. Ita supplicium gemina vnus morte luebat.
E galeis proiecta cauatis desuper ipsos
In Celtas grandi mittuntur pondere saxa,
Quæ caput imminuunt collisaq; corpora mœsta
Morti dant, hominũ sparguntur transtra cerebris.
Impetus in Gallos crepitante fit acrior ense,
Galli propulsant illatos fortius ictus
Oblongis contis, rubro maduere cruore
Vtraq; pars, hostes Angli violentius vrgent.
Hei mihi quis torrens lapidosus, cuius origo
Alpibus aëreis hybernis imbribus auctus,
Maiori cursu patulum defertur in æquor?
Iam non cærulei pontus glauciq; coloris,
Sanguineus sed totus erat: Cruor emicat altè
Vulneribus, ceu cum vitiato fistula plumbo
Rumpitur, herbosi humescunt aspergine campi

Nemo suam quærit certam fugiendo salutem,
Nec terret quenquam præsentis mortis imago.
Post octo integras citus inclinauerat horas
Pugna hæc naualis continuata est à meridie ad crepusculum auroræ sequentis. Anno.1340. *Phœbus ad occasum, media illo inferbuit æstas*
Tempore, solem habuit curui domus ardua Cancri.
Pugna recens ardebat adhuc, magis ira tumescit.
Accreuit virtus animis, non noctis opaca
Caligo dirimit, non prælia cœpta tenebræ.
Haurit aquas illa atq; hæc dilacerata carina,
Conuulsis per vim tabulis. Subsidere sensim
Sub freta vidisses populo exclamante (perimus)
Accensas naues, nec dum deferbuit ira,
Acrius insistunt furiosa mente Britanni:
Sicut nunc primum ingressi certamina dira
Sæui Mauortis. Pugnæ capiuntur amore
Vnius interitum populi quasi triste minetur
Sidus, & aspectus Martis crudelior esset
In Celtas. Tabulata ratis non pergula seruat
Incolumes cæca quærentes nocte latebras.
Mors truculenta hostes fermè consumpserat omnes:
Millia triginta sæuo hoc periere duello.
Vltima pars noctis dubiæq; crepuscula lucis
Imponunt pugnæ finem. Victoria cessit
Triginta millia Gallorum occiduntur. *Eduardo illustri, summersa aut Gallica classis*
Capta ferè aut tota est. Pauci euasere fugati.
Ascribit laudem rex Plantageneta Tonanti,
Qui iubet vt genibus diuina precatio flexis
Dicatur, meritoq; Deum venerentur honore.
His ita compositis hinc Plantageneta regressus

Fluctibus æquoreis traiectis, venit in arcem
Vrbis Londini, quam præterlabitur amnis
Piscosus Thamesis fama celeberrimus inter
Albionis riuos. Tum visit nobile castrum
Vindesorense, hic festum solenne diebus
Quattuor indicit celebrandum, huc conuocat omnes
Regni primores, thalamiq́ sociasq́ iugales.
Ordine quisque suo præclarus templa petebat:
Sacra facit senior, templis tribuuntur honores,
Numine placato, mensis discumbitur ostro
Instratis, pendent tectis aulæa superba,
Lympha datur manibus solito de more lauandis,
Dona ministrantur Cereris, mox plena Lyæi
Pocula, maiorum quæ signabantur auorum
Effigie Eduardi. Rex & Regina sedebant
Excelsi solijs. Procerum celeberrima turba
Inferiore loco. Quorum mantilia summis
Dependent humeris, dapibus vescuntur opimis.
Ter centum famuli incedebant ordine longo,
Cura quibus mensas epulis onerare nitentes.
Facto vbi magnates comedendi fine quiescunt,
Exonerant dapibus mensas, iterumq́ lauatur.
Tum princeps pleno vini cratere propinat
Omnibus hospitibus, pateras quisque ordine siccat.
Dum celeres horas vario sermone leuarent.
Sic pius Eduardus, certamina ludicra Martis
Mox haud iniucunda meæ spectacula plebi
Exhibeamus ait. Proceres quid dicitis? omnes
Assensum præbent. Phalara, bullataq́ fræna

Eduardus reuersus in Angliam petit castrũ Vindesorẽse. Epulum diui Georgij.

Decursio ludicra.

Auratæ sellæ, ornamenta parantur equorum,
Conscendunt & equos. Rex sculptis aureus armis
Sternaci vtebatur equo grauioribus hastis
Fraxinei ligni grandi concurritur ictu,
Aëre vt hastarum summo fragmenta volarent.
Quique sui frontem vibrata percutit hostis
Cuspide perrupto lignoq; reuerberat ipsum
Crebriùs, hic primas huius certaminis aufert.
Nox interueniens cursum dirimebat equorum,
Rex proceresq; eius repetunt conuiuia læti,
Noctes & cœnas dixisses esse deorum.
Quatriduo exacto concertatoribus ampla
Præmia dat princeps, baccatas induit illis
Crura periscelides, quas vnio mistus Eoüs
Commendat, flammis interlucente pyropo.
Præterea ex auro puro quod odorifer Indus
Miserat, inserta donabat Iaspide gemma,
Si formam spectes duplicato ex Sygmate torques.
Et statuit numerum præclara hac classe locandum
Stirpis honorificæ primates quattuor atque
Viginti, ante alios quorum laus bellica floret.
Hoc sacrum ille suos iussit seruare nepotes,
Egregium sanè factum, quod nulla vetustas,
Nulla aut annorum series abolere valebit.
Namq; ad virtutes ingens est gloria veras
Ac oblatus honor stimulus: Mittuntur ad ædes
Inde suas satrapæ regali munere dites.
Intereà princeps Gallorum iniurius Anglis
Multa patrat, gentemq; Britannam prouocat atrox

Prima institutio ordinis equitum Auratorum D. Georgij.
Rex donat eos equites ligamentis tibiarũ quibus inseruntur gemmæ pretiosissimæ.
Donat eos torquibus aureis figuram duplicis Sygmatis habentibus in vnaquaque catena.

Non

Non tulit hoc placida præclarus mente Monarcha
Anglorum, comites patriæ sibi quattuor audax
Adiunxit socios, Celtarum littore vastat
Occiduo positas flammis crepitantibus vrbes.
Hoc agit armatus bis centum puppibus vltra
Quadraginta, vnde exultans in regna reuectus
Patria, de minimis lixarum haud perdidit vnum.
Mox narrans satrapis qua stet sententia menti
Quanta sit à vafris illata iniuria Celtis.
Carolus vt matris frater discesserit orbus
E vita, vtq; eius sit solus & vnicus hæres
Consilium ex toto prudens, vocat vndique regno:
Quo fiunt isthæc sacri consulta senatus.
Principio fiscus pinguescit regius amplo
Prouentu, dante ex decreto plurima ciue
Quolibet, & multis (belli præsentis in vsum
Suppetat vt nummus) cudentibus aurea vasa.
Quamuis imposita est nonnullis sarcina iusto
Durior & grauior, regi dare nemo grauatur,
Cætera sanxerunt in publica commoda plebis:
Atq; senatores discedunt ante vocati.
Arma statim iussu promuntur bellica regis,
Cælata induitur generosior arma iuuentus.
Conuenere equitum turma, peditumq; caterua,
E portu soluunt patrio fœlicibus Angli
Auspicijs Borea vento sua vela secundo
In pelagus proflante. Sinu Normania frugum
Fertilis excepit puppes portuq; Britannos.
Hic vbi erant paulum recreati, castra mouebant

Vlte-

Eduardus adiungit sibi Varuicensem comitem & alios tres.

Maritimas Galliæ vrbes occidẽtales vastat.

Rex domũ rediens conuocat senatum in quo exponit regnum Galliæ iure hæreditario sibi deberi.

Tributa pẽduntur.

Classis Anglorum appulit Normaniam.

Depopulatio agrorum & oppidorũ Normaniæ.

Vlteriùs, multas pulsis custodibus ædes
Diripiunt: fruges alimenta futura colonis
Condita sub tectis, & auena saginat equorum
Corpora: stramentum assuetos seruatur in vsus:
Horrea flammifero Vulcanus corripit igne.
Palantes parui pueri cum matribus errant
Orbati patribus, modò qui cecidere perempti.
Hæc sunt ad sæuas Anglis præludia pugnas:
Et quocunque loco campis spaciantur apertis,
Vnius implebant iter agmina lata diei.
Perueniunt tandem Cadomum. Pons flumine vasto
Celsus inaccessum cum villa reddidit arcem.

Cadomi expugnatio.

Tum pugna exoritur crudelior inter vtrosq́;
Armatos aliquot Cadomi dux collocat arcto
Ponticuli, facilis pateat ne transitus Anglis.
Brutigenæ Celtas celeri petiere sagitta.
Res manibus post cepta geri: sternuntur opaco
Puluere Læthali confossi vulnere Galli.

Regulus Tancaruillæ capitur.

Vnus erat captus comes, alter sanguine claro
Natus, honorificum cui Tancaruilla ministrat
Nomen, & agnoscunt se armis pars maxima victos
Abiectis, muros rex depopulatur & arcem.
Euersa hinc villa binis exercitus alis
Arcubus armatis qui in Celtas spicula mittant,
Progreditur cæde & ferro latè omnia fœdans.
Vulnifico ceu cùm grassatur lurida pestis,
Serpit & inficiens mortalia corpora tabo.
Horrifer aut quando patefactis irruit antris
Eurus & ingentes syluas & robora sternit.

Flamine conuellens altis radicibus ornos.
Contra aciem magnam tremebundo corde Valesius
In campum adiunctum & vicina coegerat arua.
Non tamen Angligenas aduersum est ausus aperto
Tendere Marte, feris confligere fortiter armis.
Sed procul obseruat trepidus siluestribus errans
Colliculis, quid agat, vel quò paret ire Britannus
Cautus in hoc saltem patriaq; suisq; sibiq;
Prospiciens, Gallis mandauit rumpere pontes
Conuexos, saxis vt pacto hoc arceat Anglos
Vtq; iter impediat. Cum nil obstare videret
Brutigenis validis: fierent quin peruia quaque
Ardua, Parrhisios se concomitante caterua
Contulit extemplò, trepidam præmunit & vrbem,
Rumpendo Sequanæ pontes ante omnia curat.
Securus sibi visus erat iam Celta, meatu
Fluminis occluso. Miles tamen excubat hora
Qualibet incursum tum formidabilis Angli,
Tum metuens vrbis furibunda incendia pulchræ.
Ast iter accelerans Anglorum exercitus acer
Improuisus adest. Sed postquam nuncius omnes
Pontes perruptos, aditus conamine summo
Præclusos retulit, Rex implacabilis ardet,
Multa animo secum ac irata mente volutans.
Hæc demum potior visa est sententia Regi,
Fluminis ingentem qui præterlabitur vrbem
Parrhisios, pontem reparat rex impiger horis
Quadraginta octo, facilis traiectio facta
Militibus: Sequanam cis flumen in ordine stantes

Valesius cogit exercitũ.

Pontes fluminum perrumpuntur iussu Valesij ad arcendos Anglos.

Anglus reparat pontẽ Parisijs ruptum duorũ dierũ spatio.

Vltro lacessebant hostes ad prælia Gallos:
Ex æquo tandem cum copia nulla daretur
Pugnandi, princeps mouit sua castra Britannus.
Oppidulis totis ab agris dum transit in agros
Deletis, rapidos Phaëthontis crederet ignes
Vndiq; per terram hanc si quis vertisset ocellos
Attentus, donec miles venisset ad arua
Iuxta Cresseidis nemus. Hic tentoria fixit.
  Vallis amœna fuit pratis vernantibus, amnis
In media fluitat tenui pellucidus vnda,
Hinc latis aruum spacijs accliue iacebat
Parrisios versus quod, proscindebat aratro
Rusticus indoctus festiua tempore pacis:
Hinc latus aprici collis, iugaq; ardua quercus
Cresseidis syluæ reddebant inuia dumis
Commistæ hirtarum syluestria lustra ferarum
Angli valle graues hac laxauere labores,
Somno indulgentes, & post obsonia sumunt.
Decurrit subitò in campum speculator ab altis
Montibus, exclamans regem aduentare Valesum,
Millibus innumeris stipatum: dat tuba stridens
Clangorem clarum vicibus per martia castra
Tergeminis. Angli voce vna arma, arma sonabant
  Continuò Eduardus, præacuta capessite tela,
Forti animo inuicti: genus ortum à sanguine Bruti:
Vota mea altitonans exaudijt æthere summo.
In manibus vestris hodie iam præda petita est.
Audio non regem solum, sed totius omnes
Galliæ adesse viros antiquo stemmate claros.

Postquam pugnæ nulla dabatur copia, mouet castra Caletum versus. Omnia in itinere flammis corripiuntur.

Sub Cresseidis sylua Anglus tentoria figit.

Valesius insequitur Anglos magno stipatus exercitus.

Rex ad prælium hortatus suos An-

Cur

Cur toties victam valido certamine gentem
Victores metuent, damasq́; timere Leones
Incipient? clemens deus hoc auerterit omen.
Quod si armentorum sit dux imbellis, inibunt
Nunq̃ armenta acrem pugnam: cum imbellibus inq̃
Pugna futura hodie est: Veniunt vt ditior Anglus
Excedat campo spolijs oneratus opimis,
Ex bysso vestes, fuluum asportabitis aurum,
Et digitos gemmis ornabitis, ære crumenas
Signato, si stare loco, si audebitis hostes
Impetere & timidis infligere vulnera Gallis.
Dixerat Eduardus consueto copia more
Militiæ instruitur, tutantur cornua lecti
Arquites armis leuibus, volucriq́; sagitta.
Prima acie princeps hæredem collocat Anglus
Imberbem, qui non dum octauum impleuerat annum
Et decimum, non dum tenera lanugine malas
Texerat impuber, bellandi vt disceret artem.
Ipse locum medium pictis rex occupat armis,
Ad loca deducens aciem propiora rugoso
Cresseidis nemori ne quid post terga pericli
Forsitan accideret, collem sic tramite Celta
Scanderet accliui, & locus esset iniquior hosti
Bellum incepturo. Gallus cum cedere retrò
Hostem conspiceret, præfidens ocyus acri
Addit equo calcar, ratus aufugisse Britannos,
Signa canunt rauco cœlum clamore replebat
Vtraq́; pars, turmas currentes excipit Anglus
Arcu curuato, lœthalia spicula vibrans.

glos vt se strenuos in pugna præbeant.

Acies Anglorum instruitur.

Eduardus regis filius primam ducit aciẽ adhuc 18. annorũ.

Exercitus Britannicus à tergo syluam habet ne circumsepta à multitudine inimicorum periclitaretur.

Gallus ratus Britannos metu perculsos retrocesisse in eos impetum facit.

Excutit

Excutit è sella sessorem saucius ictu
Bellator sonipes, tundit quoque calce magistrum.
Alter equus longa confossus arundine sæuit
In socios patrios, conturbato ordine retro
Strenuus insultans antiqua cubilia quærit.
Post alios alij excussis vectoribus illâc
Atq; hâc transuersim: sæpes fossæué profundæ
Nil iter impediunt, currentibus auia sparsim
Per loca, tellurem in cursu signante cruore.
Procurrunt pedites Galli crudelia telis
Prælia miscentes, Anglusq; reuerberat ictus.
Ductores primi Celtarum vulnera passi
Ense cadunt, princeps quem sæuus fluminis Albis
Accola cognoscit Regem, Lorennius acer
Duxq; Dalansonus, comes Harcourtes, Bloys atq;
Aumarles, aliq; quibus de stemmate auito
Nominis accreuit splendor, vel ab arcibus altis.
Occidit attoniti nec non pars maxima vulgi.
Fulminat ense pater princeps Eduardus, & eius
Filius impubes, illoq; Britannica virtus
Quanta sit eluxit bello, quo millia cæsa
Triginta aut plus eo, campiq; cruore madebant.
Quod postquam fieri aspexit de colle Valesius,
Continuò celeri cursu dilapsus equorum
In patriam remeat: Gallis quod dedecus ingens
Et sibi turpe fuit: nam plures ipse cateruas
Abduxit fugiens, tenuit quam belliger Anglus.
" *Principio pugnæ tantum valet esse cruento*
" *Pugnacem bello. Tum toto gaudia campo,*

" *Pe-*

Equi Francorum saucij sagittis excutiunt sessores & ordines perturbant.

Duces & comites aliquot clarissimi cadunt.

Eduardus ipse & filius pugnant acerrimè.

Anno. 1344. Valesus vbi vidit tantam suorum stragem fugit turpiter.

Anglus victor.

" Pectus & impleerat concentus musicus aures:
Dulcibus exuuijs Gallorum auroq; potiti,
Vmbrifero repetunt nostrates vespere castra.
Mane orto solis radiantis lumine Celsa
Rursum collecti, turbam agglomerantur in vnam
Tentaturi armis, mutabilis alea martis
Num sit, quos hi tres Comites prece principe multa,
Tandem exorato, vt det Marte lacessere Gallos:
Varuicensis atrox simul Huntingtonius heros,
Amptonisq; decus summum borealis adorti
Ex improuiso duro certamine fundunt.
Tum licuit tuto totis excurrere campis
Eduardo, & socijs belli iam nemo repugnat.
Galli Brutigenis sese non amplius audent
Obijcere, aut armis contra castrensibus ire.
Hinc tribus exactis rex mouit castra diebus
Ad Gessoriacum littus, dein claudere vallo
Oppidulum & fossa capit, cum fraude Valesi
Et prece pellectus Scotia qui sceptra gerebat,
Anglorum inuadit fines, atq; omnia flammis
Committit. Prudens Regina absente marito
Fœdifragi incursus interclusura cohortes
Armatos cogit, nec opus monuisse colonos
Vt sint auxilio: nullo monitore gregatim
Confluxere, citas & tardius ire queruntur
Horas ad sceleris vindictam: haud omine dextro
Iam Scotus intulerat vim Dunelmensibus agris,
Cum formidandum sæuus bellum instruit Anglus
Aggrediturq; hostem violantem fœdera sacra.

Postridie tres comites Varuicensis Huntingtoni, & Amptonius nouã cum hostibus pugnã ineunt, & eos fundunt & vertunt in fugam.

Eduardus obsidet Caletum.

Dauid Scotiæ rex impulsore Gallo facit impressionem in Angliã.

Scoti cæsi & fugati. Anno.1345.

David rex captiuus perducitur ad arcem Londinensem.

Nominis incerti Scoticæ plebs obuia gentis
Sternitur & tristi gladio cadit impia turba:
Frustra obluctantur Scotiæ Comitesq́ꝫ Ducesq́ꝫ.
Quorum pars iacet occumbens, pars cætera capta
Captiuum corpus dedit vincentibus, auro
Et pacto pretio redimendum, bellicus vt mos
Postulat. At Dauid Scotiæ rex, captus ad vrbem
Londinum fidei pendens dignissima fractæ
Supplicia, adductus celebri concluditur arce.
Exiguus numerus volucri pede fisus equorum
Effugit in patriam testis certissimus Anglos
Deuicisse suos, & tristia funera narrant.
Fama rei gestæ teneris trans æquora pennis
Peruolat, Eduardo recto cuncta ordine pandens.
Tum Gessoriacum littus circumsonat omne.
Tum magnis latos campos clamoribus implent
Brutigenæ. Dolet audito rumore Valesius,
Inuidet & mœsto tristatus corde Britannis
Fœlicem rerum successum, bellaq́ꝫ fausto
Omine gesta diu, tot ab hoste relata trophæa,
Non Gessoriaci tamen oppugnatio cessat.
Incola nec requiem capit vllam: vexat vtrinq́ꝫ
Ciues hinc vesana fames violentior hostis,
Inde Britannorum per celsa volatile telum
Mœnia traiectum, mors vndiq́ꝫ dira minatur,
Non hyemis torpens frigus, non flammeus ardor
Æstatis potuit muris depellere Regem.
Vndecimus iam mensis adest, & longa videtur
Obsidio. Galli veniam pacemq́ꝫ precati,

Vltro

Vltro se dedunt, miseris si viuere detur
Muneris esse loco, magno pro munere poscunt.
Æratas miles per portas Gallicus exit,
Vrbs patefacta datur firmis cum mœnibus Anglo.
Nec mora, præsidio imposito rex inclytus æquor
Traijcit angustum, patriasq́ꝫ reuertit ad oras.
Nocte intempesta saluus claram appulit arcem
Londini, ciues summo venerantur honore
Egressum puppi, & testantur gaudia structis
Ignibus, & lautis positis per compita mensis.
Lætitia est eadem numerosa per oppida regni.
Multifido resonat crispata foramine buxus:
Gesta canit regis dulci modulamine vulgus.
Ecce dei immemores commissi criminis vltrix
Securos Anglos inuadit noxia pestis,
Pœna grauis, rigido sed longè mollior ense,
Infantes lepidi modò sano corpore morbis
Correpti medijs matrum moriuntur in vlnis,
Atqꝫ animas ægrè miseris cruciatibus efflant.
Pars, postquam in venas irrepserat acre venenum,
Et cor impeteret vitiato sanguine vitæ
Sedem, oculos tollens somno torpente grauatos,
Expirat. frustra medicis sua pharmaca fidis
Dantibus: impatiens tetri pars altera morbi
E stratis surgit subitò sine vestibus amens.
Dumq́ꝫ immaturæ vult euitare periclum
Mortis, procumbens medijs in cursibus heu heu
Deficit, & superas auras inuita relinquit:
Sæuierat pestis bis senos improba menses,

Caletum venit in potestatem regis Anglorum.

Pestis grassatur per vniuersam Angliam.

Nullus erat pagus, nec villa immunis ab illa.
Occiderant hominum & puerorum millia centum.
Sic quos non fera vis, non hosticus abstulit ensis,
Valesus Rex Gallorum moritur. Peste domi pereunt absumpti corpora tabo
Intereà è vita discessit forte Valesus.
Gallorum in regnum gnatus successerat hæres
Nomine Iohannes, audaci pectore princeps:
Iohannes regnat in Gallia. Ante alios idem iuuenili corpore pollens,
Spe ductus patrijs pellendi finibus Anglos.
Militis armati magnam vim contrahit, ingens
Princeps Eduardus iunior regit Aquitaniã. Atq; mouet bellum diri certaminis expers.
Iunior Eduardus qui sub ditione premebat
Gasconiam totam, adiunctasq; coercuit vrbes,
Occasum versus, qua Phœbus spectat Iberum:
Eduardus in Pictonibus agens intelligit parari exercitũ à Iohanne. Hic fuit Eduardus præfectus patrius illo
Tempore. Iohannem peditum aduentare cateruis
Stipatum admonitus, promptam produxit apertos
In campos aciem, ductor splendentibus armis.
Ecce tribus locus est vallatus mœnibus, istum
Indigenæ appellant Peyteusen, non procul ampla
Planicies in qua ramosis frondibus arbor
Nulla viret, nec dumus inest, certaminis acris
Fit locus, hic acies congressa sanguine totam
Iohannes & Eduardus iunior in Pictonibus conferunt manus. Perfudere atro terram: concurritur hastis
Fraxineis, & sessores sternuntur equorum.
Victi hostes pereunt, aciei rumpitur ordo:
Celta fugit reliquus, celeri pede victor anhelus
Insequitur stringens rapido vestigia passu.
Vt canis in latis leporem venaticus aruis

Cum videt, hic prædam cursu petit, ille salutem,
Alter inhæsurus rictu minitatur aperto,
Formidat sæuis comprendi morsibus alter:
Sic Anglus prædæ celer est spe, Celta timore
Deuictus cursu capitur pars maxima turbæ,
Captiuus quoq; rex in castra adducitur, hosti Iohannes rex capitur.
Dedere qui sese quam occidi maluit ense
Inde Britannorum captus mandatur ad oras
Nauigio celeri: seruilia sub iuga missus,
Disceret vt Domino Regi parere Britanno. Nobiliores Franci captiui supra 1500.
Plantageneta duos reges iam illustris habebat
Captiuos, tenuit comites custodia mitis
Multos ambabus claro regionibus ortos
Sanguine, quos sæuo bello cepere Britanni.
Attamen Eduardi viguit clementia Regis
Tanta, & tanta animo virtus innata sedebat, Io: Gallus et Dauid Scotus pretio redimuntur sic cæteri captiui.
Vt pretio & pacto demitteret ære redemptos
In patriam ad propriæ consanguinitatis amicos.
Gloria consequitur Reges sic bella gerentes.
Sic certare parit decus immortale duello,
Pastores tondere boni haud deglubere cultris
Villosum assuescunt pecus. Inclytus ille monarcha
Supplicibus parcit, sed contudit ense superbos,
Vndiq; ter fœlix nisi quod trux Atropos occat
Ante diem gnati fatalia stamina vitæ. Eduardus filius moritur ante patrē.
Sed prius in lecto suscepta prole iugali
Cui Richardus erat nomen, quem ex asse reliquit
Hæredem moriens, auus & cui sceptra tenenda Eduardus pater moritur.
Legauit, regni ut leges & iura iubebant.

 Vnde-

Richardus eius nominis secũdus regnare cœpit.

Vndecimum puer hic nondum transegerat annum
Cùm iuuenile caput gessit diademate cinctum.
Sed postquam princeps iustis adoleuerat annis:
Dicere non facile est, quantum distaret auitis
Moribus atq; animo: fuit hic quàm dispare mente,
Dissimili ingenio claræ matriq́; patriq́;:
At virtus animis satraparum pristina mansit.
Ille vigor regni priscis heroibus olim
Floruit ingenitus, proles vt digna parentes
Æquaret fortes animis & laude duelli:
Audebatq́; vltro quosuis tolerare labores.
Ergo primores populi (quia mente colebat
Rex pacem placida, sæua arma domiq́; forisq́;
Languebant) veriti ne illos corrumpere possent
Ocia, ne populus solitis dissuetus ab armis
Degener inciperet fieri, se dedere turpi
Luxuriæ, somno, ludis, & inertibus horis:
Rege, prius de re consultò, ludicra diri
Martis opus simulatum inter se bella mouebant,
Atq; dies totos viginti quattuor hastis
Assumptis stadio statuunt decurrere fixo,
Deinde idem numerus procerũ pars prima lacessens
Mittit ad externas gentes qui talia pandant.

Hippomachia ludicra inter anglos & externos.

Ludus ab Angligenis mense exercebitur vno
Hasticus. Vrbi hærent fabrorum dictus agellus
Extra Londini muros, spaciosus & amplus
Est locus: hic stadium cursuris, certaq; meta
Ponitur, huc veniant quacunq; ex gente creati,
Sanguine magnorum heroum. Certamine victor

Qui

Qui fuerit terris prosternens corpora plura.
Aut plures hastas frangens donabitur auri
Multa vi, capiet quamplurima ditia dona
Præmia virtutis, Richardo hæc dante brabæa.
Hoc postquam multis innotuit vrbibus, Alpes
Nubiferas vltra & citra, generosior vt mens
Cuiq; est externo præclaro stemmate creto
Arma parans & equos spumosum trayicit æquor.
E Gallis Pauli Comes aduenit, eius & hæres,
Cui piscosa dabat Batauorum terra ducatum.
Complures alij quos miserat Itala tellus
Egregiæ stirpis Londini tempore certo
Atq; die, è varijs orbis regionibus adsunt.
Prodit ab armisona quam Cæsar struxerat arce
Anglorum rector, viginti quattuor armis
Auratis tecti magnates tramite recto
Inde sequebantur celebris per compita lata
Londini: numeroq; pares, insigniter albis
Sese in equis vectas, iunxere heroides illis,
Suspensa tenero baccata monilia collo,
Corpus acupictis velata vestibus auro
Candenti, quibus in bisso pictura nitebat
Aurea, ceruorum, è collo pendente catena
Materiæ eiusdem. Rex hæc insignia gentis
Esse sua voluit, nec pars aduersa minoris
Ornatum niueis gemmis gestauit amictum
Vectus equo quisq; est ferrato tegmine & auro
Conspicuus, grata attonitæ spectacula plebi.
Ad stadium ventum est per vicos vrbis amœno

24. proceres Angli lacessunt tot quot veniūt

Fabrorum in campo. Tum lustrant ordine longo
Tam mirmillones quàm pars contraria, pulchrum
Circuitu hippodromum: sonipes ferit arduus auras,
Calcibus insultans, bullatis clarus habenis.
Precinit inflatis clangens taratantara buccis,
Concurrunt lecti seseq; labore fatigant
Viribus immensis, iam salsus defluit imos
Ad talos sudor, veniebat anhelitus ore.
Hastæ stridentis fracta petit æthera cuspis.
Aduersum truncus præfractus deijcit hostem,
Lætitia moti cordis spectacula plaudunt,
Nox interueniens certamina capta diei
Vnius abrumpit, repetunt sua luce secunda
Ludicra, seq; suis animo maioribus æquos
Ostendunt, magnis quæsita est gloria rebus,
Tertia lux oritur, miratur concio multis
Ex populis collecta ducum præstrannua facta,
Turbine quo vibrent hastas & brachia quanta
Vi moueant, quàm sitq; animus generosus equorum
Tinnitu armorum resonabat ab ictibus æther.
Gaudia quæq; dies sua decertantibus adfert:
Iamq; quater seni rigidis ludentibus hastis
Elapsi fugere dies, tempusq; monebat
Ad noua Brutigenam properare negotia Regem,
Externos Rex ob virtutem laudibus effert.
Laudatos magnis ex flauo torquibus auro
Donat & in patrias alijs dimittit onustos
Muneribus, dominas vt turgida zona grauaret.
At mirmillones famam pro munere poscunt

Concertatores tam Angli quam exterarum gentium proceres strenuè se gerunt.

Bru-

Brutigenæ, capti solummodo laudis amore,
Finitaq́ suos pugna petiere penates.
Tunc tali affatur Richardum voce nepotem
Dux Lancastrensis, Gandauo natus in vrbe.
Chare nepos patruo flos inclyte stirpis auitæ,
Scis credo (generi si quando iniuria fiat,
Plantagenetarum) nos impatientibus ortos
Esse animis, belloq́ fero ius quærere nostrum,
Maiorum fuit illa animi vis insita semper
Pectoribus, pigeat cur me similem esse meorum?
Rex venerande tuo multos pax alma per annos
Iam regno viguit, nemo insidiarier hostis,
Aut audet tecum duro contendere bello.
Cum consanguineus tuus ipse, & regia proles
Interea thalami sociam regionis Iberæ,
Et patris hæredem fraudari diuite regno
Per vim contemplor, quod ei dant publica iura.
Ergo pace tua liceat mihi cogere paucos
Militiam in longinquam, & quæ sunt cõiugis, armis
Quærere, iustitiamq́ tremendo Marte tueri.
Talia dicentem sermone accepit amico
Richardus patruum, dein circumstantibus infit
Nobilibus. Laudo ingenium generosius istud
Ipse tuum, nostris nusquam maioribus impar.
Ito bonis auibus celebratas gurgite Ibero
Ad terras: & quæ dos est vxoria iure
Quod gentes lato firmant communiter omnes,
Si non Hispani reddant, celer arripe bello.
Fraudari hæredes diuina humanaq́ iustos

Dux Lancastrius petit à Rege veniã inuadendi Hispanos.

Responsio Regis.

Lex prohibet, Deus auxilium melioribus adfert.
His Lancastrensem dictis dimittit, at ille
Ocyus instructa pro bello classe futuro,
Milite stipatus generoso traycit æquor
Fluctisonum, cum vxore pia natisq; duabus.
Causæ diffidens extemplò Hispanus agebat
De pace acceptis & conditionibus offert
Argenti ac auri plaustrorum protinus octo
Iustum onus, argentiq; decem soluenda quotannis
Millia nummorum, pulchra Bayonis in arce,
Quæ fuit Anglorum tunc sub ditione monarchæ.
Anglus at Hispano contra, quæ maxima natu,
Dat nuptum gnatam, sic vt coalesceret arcto
Fœdere firmatæ fœlix concordia pacis.
Rex Lusitanus (nam sic ea pacta ferebant)
Accipit vxorem pompa fulgente secundam
Filiolam, mox his (cœli duce numine) gestis,
Antiquas generis repetunt ab origine sedes,
Oceano magno per sydera fausta remenso:
Dux sociiq; sui terram tetigere Britannam.
Paulo post Regis permissu Marleus intrat
Ille comes Scotiæ per iter ventosus equestre
Anglorum fines, Londini & prouocat omnes
Cuspide acuta hastæ secum certamen inire.
Conueniunt proceres, Princeps Richardus adesse
Spectator cupit hic, cupit atq; ignobile vulgus.
Non tulit has bullas hæros Moubræus inanes:
Sed conscendit equum cælatis pulcher in armis,
Sessoremque Scotum validus deiecit, equumque

Impressio facta in Hispaniam per ducem Lancastrensem.

Hispanus agit de pace.

Pacis conditiones inter Ducem & Hispanũ.

Filia ducis natu maxima nubit Hispano.

Insolens prouocatio triũ Scotorum aduersus Anglos.

Scoti in Hippomachia sternuntur.

Sternit

Sternit humi duro ferrati verbere ligni:
Quo viso resonant crebro spectacula plausu.
Exanimis fractis costis iacet ille duabus,
Nec valet erectus trepidis insistere plantis,
Vicinas magis inde loco portatur in ædes.
Postq; dies paucos crescente dolore laborans
Emoritur: sic quem armorum quæsiuit honorem
Perdidit infœlix, minor & certamine cessit.
Darellus Scotus hac Courtnæum prouocat Anglum
Finita pugna popularem captat & auram:
Viribus ast impar fortunam expertus eandem est.
Tertius huic socius dum colluctatur arena
Haud ita fortis eques semel & quater ictibus ille
Sternitur horrisonis, victum & certasse pudebat
Cocburnum, patrias petit ergo inglorius oras.
Concertatores Haubercus corpore pollens,
Pectore Courtnæus, pulsatis vindice dextra
Externis homines Anglos qui corde superbo
Sponte lacessissent summo afficiuntur honore.
Compositis post ista domi certamina rebus,
Pergit ad indomitos Princeps Richardus Hybernos — Hibernia subacta per Richardum.
Inque potestatem multo sine sanguine sæuo
Marte reluctantes redigit. Tum post breue tempus
Exuit insigni sese diademate sceptrum
Henrico Lancastrensi regale relinquens.

Excipit Henricus quartus moderamina plebis — Henricus quartus regnare incipit.
Anglorum, cuius patuit satis inclyta virtus
Cum pater Hispanum pro vxoris dote premebat.
Cum pater & Gnatus paucis comitantibus Anglis

A Ges-

Henricus & eius pater Iohannes à Caleto per mediam Galliam cũ paruis copijs ad Burdegalem peruenerũt.

A Gessoriaco procedens littore venit
Gasconiam ferroq; hostes vexaret & igne.
Multa viri virtus igitur celebrisq; per orbem
Gentis honos cunctis pauidum incussere timorem
Hostibus Anglorum, ne quis fera bella mouere
Exterus auderet, iuuenisq; interfuit istis
Omnibus, in cuius iam cesserat integra partem
Gloria gestarum rerum belliq; domiq;.
Præter opes magnas fuit hic Rex deniq; fœlix
Progenie pulchra, namq; inclyta quattuor illi
Indolis eximiæ natos produxerat vxor:
Quorum procero, qui natu maximus hæres
Corpore, progressus cùm pubertatis ad annos
Esset, res gessit multas iuueniliter audax,
Asciscens comites quos par sibi iunxerat ætas.
Nil tamen iniustè commisit, nil tamen vnquam
Extra virtutis normam, sapientibus æquè
Ac alijs charus, sed in hoc eluxit imago
Pubere, quæ deinceps esset gesturus adultus.
Henricus genitor bis septem rexerat annos
Anglorum gentem summa cum laude & amore:
Iamq; senescenti fatalis terminus æui
Ingruerat, morbus fatalem accerserat horam:
Arripit extemplò soboles diadema paternum,
Quem flexo proceres regem venerantur ouantes
Poplite, testanturq; hilari sua gaudia gestu.
Ille inter iuuenes, paulò lasciuior ante
Defuncto genitore grauis constansq; repentè
Moribus ablegat corruptis regiã ab aula

Henrico patri mortuo succedit Henricus quintus.

Henricus initio regni

Assue-

Assuetos socios, & nugatoribus acrem
Pœnam (si quisquam sua tecta reuiserit,) addit.
Atq; ita mutatus facit omnia principe digna,
Ingenio magno post consultoribus vsus.
Perrarò cessat vigilans in publica regni
Commoda, ceu pastor totas insomnis ouili
Prospiciens noctes hyberno sydere ducit.
Dumq; sagax expiscatur possessio quænam
Iusta sibi fuerit, quæué essent iuris auorum:
Comperit infesto Francorum pectore Regem
Plurima Brutigenæ rectori damna dedisse,
Nec mora, consilium vocat, exponitq; gerendum,
Quæ queat ad bellum pia causa mouere Britannos.
Assensere omnes proceres, regniq; Dynastæ,
Sæuo quærendum ferro ius Regis ab hoste.
Confestim rebus repetendis trans mare mittit
Legatos satrapas exculta mente, senili
Consilio, Gallo referant qui talia Regi.
Brutigenûm regni hæc animo fert rector iniquo
Te violasse fidem: Cur sic aliena rapaci
Attrahis ipse manu? cur sic iniurius Anglis,
Sæuus in absentes? Semper præsentibus Anglis
Si bellum intulerint (liceat mihi vera fateri)
Ex istis causa minor, inuitusq; quod æquum est
Concedis: raptum nobis aut redde Britannis,
Aut ferrum expectes, vltrices insuper ignes,
Quæ blando extorquere à te sermone nequimus,
Mars dabit indomitus, tenet hæc fiducia nostrum
Henricum, quòd erit sceleris Deus vltor iniqui.

lascituos suos comites ablegat ab aula regia.

Henricus studet in reipub. commoda.

Legati ab Henrico missi in Galliam de rebus repetendis.

Oratio Legati Regis Anglorum.

Dicere Rex iubet ista, minas regaliter addit
Maturè ni mente velis resipiscere cautus
Mutata in melius: fallax est alea Martis.
Hæc vbi verba Britanno à principe missus habebat
Legatus, Gallus cæpit feruescere bile.
Gallorum fremitu præcelsa palatia Regis
Complentur, gliscunt animi discordibus iris.
Rex coram cunctis ora indignantia soluit.

Responsio regis Francorum.

Quærere regna, labor: virtus est parta tueri
Maxima si celebrem famam laudemq́ meretur.
Qui Marte aduerso victor fortaßis iniquo
Euasit, populum seruilia sub iuga mittens:
Nonne prius victis (animos si quando resumunt)
Gloria maior erit pedibus pepulisse catênas,
Excußisse iugum collo, vim viq́ repulsam
Propulsasse? alia est alia fœlicior hora.
Non semper fortuna manet constantior vni.
Nunc fortis Gallus primas tenet antè Britannus
Partes, nos olim fuimus (vos dicite) Troes,
Post decimum tandem Tros annum sensit Achiuos.
Gallia iam primum post multas cæpit aristas
Florere, & duce me cristas attollere in altum,
Aduersusq́ suos hostes audentior ire.
Vos terrete minis pueros, terrete puellas
Laruis, nulla viros animosos spectra mouebunt.
Non bullæ ostenso vel verba minantia ferro.
Quid quod adhuc vester rex est puerilibus annis,
Tristis, inexpertus belli, lusu ille pilarum
Se recreare domi contentus, fulgida pilis

Agmi-

Agmina deuitet, regat hæc maturior ætas.
Hoc sit responsum, vos hæc mea dicta referte,
Nos patrios fines, nos nostra tuebimur armis
Oppida, & inuito hæc Gallus defenderit hoste.
Hæc vbi legatis Gallus responsa dedisset,
Confestim cæpere domum properare reuerti,
Et quid Celta illis responderat, ordine pandunt.
Scomma malam in partem accipiens Rex cætera risit.
Principis interea naues Hamptone parantur,
Queis per fluctiuagum pelagus fœliciter actis,
(Namq; volente Deo siluit contrarius Auster)
Rexq; Ducesq; sui magna comitante caterua,
Hostili ante expectatum potiuntur arena.
Nauibus egreßi deuastant omnia latè,
Horrea tecta, lares fœdantes igne, ruinis,
Cæde: feris Anglis in prædam cætera cedunt.
Henricus castris noctem transegerat vnam,
Cùm sol postridiè terris dimouerat vmbras
Exoriens, oculis hominum loca quæque recludens.
Rothomagi fluuius qua cursu defluit acri
In pontum, littusq; suo maris impetit æstu,
Finitimosq; suis humoribus irrigat agros,
Haud procul à castris vbi fluminis ostia pandunt
Rictu se patulo, senis vbi nocte dieq;
Accipiunt horis præsalsi gurgitis vndas,
Flumen aquas, & idem rursum prius euomit haustas,
Conspexere duo munitis oppida muris,
Hoc citra ripam, trans ripam fluminis illud.
Actutum Henricus populi iubet ambo coronis

Henricus transmisso mari Harfleu oppidũ obsidet.

Cin-

Cingi, ferratis percelli glandibus ambo,
Et muros duro ex ferro testudine rumpi.
Insolitum genus hoc tormenti terruit omnes
Inclusos Celtas: pueri matresq; senesq;,
Exangues trepidant, nec deuitare periclum
Quo pacto possent, inuestigare volebant.
Anglorum pendent denso seu grando sagittæ
Aëre, cominus, ac etiam res eminus acta est.
Interea ne quid Regis conatibus obstet,
Neué Britannorum queat infestare carinas,
Armatas aliquot naues, Neptunia regna
Inter vtrasq; oras, regionum littus vtrumque
Quæ citò percurrant, præmittit ad æquora princeps.
Tum socijs scalas muris adhibere paratas
Imperat, & propius belli tormenta moueri,
Quamprimum tenebris depulsis crastina lux sit.
Hoc vbi vulgatum est castris, & quæque cohortes
Expediere gradu celeri se, fama ferebat
Illud in oppidulum, quod nomine dicitur Harflu.
Cras, sole exorto, ferro armipotente Britannûm,
Mœnia cum domibus, cæsis qui tecta colebant,
Imo æquanda solo, quod erit tum parcere serum.
Ciuibus extemplò tremor ima per ossa cucurrit,
Desperare suis fortunis incola cœpit.
Quid faceret tali rerum conclusus in arcto,
Ante oculos mors certa, suo de Principe nullum
Venerat auxilium, nullam sperare salutem
Conclusi poterant, placet hæc sententia cunctis,
Vt tandem explorent quæ sit clementia Regis

Duodecim oppidani ex Harflu egressi petunt à rege Henrico.

Anglo-

Anglorum, si flecti animus prece mollior ulla
Fortè queat, vitam ut saltem concederet illis.
Ergo bis seni sunt ex melioribus omni
De numero lecti, custos supremus & arcis,
Portis oppidulo qui progrediuntur apertis
Nudato capite, & demisso in pectora vultu,
Incessu tremulo, residebat pallor in ore,
Quisq; notam luctus pullos gestabat amictus.
Martia deducti tandem in tentoria regis,
Henricum his orant verbis pro seq; suisq;,
Procumbunt & humi: senior cum supplice voce
Incipit. Aduersum te si deliquimus ô Rex,
Antè astricta fides Domino, natale solumq;
Dum sumptis armis adducto cardine portas
Duro firmatas venienti occlusimus ære
In causa est, meritas apud omnia sæcula laudes
In Regem seruata fides sibi vendicat æquo
Iure, quis ob patriam mortem dubitabat adire?
Sed patriæ prodesse nihil mors nostra valebit,
Si stamus contra, cuncti moriemur inulti,
Inq; potestatem venient bona nostra (fatendum est)
Henrici Anglorum, atq; ipsæ cum mœnibus arces.
Hactenus admissum si quid sit, mitte, precamur.
Auxiliare dies princeps nisi misserit intra Induciæ factæ octo dierum.
Octo præsidium (causam non dicimus) intres,
Possideas, habeas, fatis potiare secundis
Oppidulo nostro (tantum modo quæso pacisci
De vita liceat) decet hæc clementia Regem.
Hac animos olim virtus ornabat auorum,

 Quid

Quod petit hic Gallus pro votis auferet, inquit
Henricus Celtas ista sub lege remittens
Ad sedes proprias: dicto pro tempore facta
Induciæ fuerant: elapsis octo diebus
Nil opis, auxilij nihil est: promissa petuntur
Reddi: tum flentes tenera cum prole parentes,
Virgineusq; chorus, veteres liquêre penates.
Tum populus cunctus de portis Gallicus exit
Mœstus, inarmatus, vacuus, miser, æger, inopsq;
Vtq; nouas sedes quærat, migrare coactus.
Oppidulo belli potiuntur iure Britanni.
Mox iussu Regis proclamat præco per vrbes
Albionis, si quisquam Harfleu velit esse colonus,
Trans mare, mechanicas seu sit qui exerceat artes,
Acquirendarum vel opum mercator auarus,
Seu qui tellurem curuo proscindat aratro,
Harflu conueniant. Vbi sedes certa morandi
Henrico gratis dabitur donante petenti.
Nec solum ille, datis gaudebit at ædibus hæres.
Haud mora, conuenere greges ad littora passim
Quærentes ventos celeri cum puppe secundos.
Proximus & quà sit traiectus Galliæ ad oras,
Quanta aderat paucis (res mira est) turba diebus,
Iam nullus vacuo locus est habitatior Harflu.
Præsidio imposito Rex castra mouere Britannus
Cæpit ad illius cùm venit nuntius aures.
Præclusum ruptis iter eius pontibus esse,
Gallorum centum & viginti millia præstò
Aduentare, omnes loricis corpora tectos,

Deditio oppidi & arcis Harfluensis.

Angli commigrant ad incolendum Harfleum relicto solo natali.

Henricus certior facit magnũ Gallorum exercitum aduentare.

Orna-

Ornatos nitidis galearum in vertice plumis:
Turbam equitum quantam sæclo nemo ante priore
Viderat, indomitam spaciosa per arua volantem.
Plantageneta nihil motus tanto agmine, cœptum
Pergit iter, socijsq; animum fidentior addit,
Semper in aduersos hostes vestigia tendens
Et quòd nox propior terris induxerat vmbras,
Haud procul à densis posuit tentoria siluis.
Deinde suos Satrapes iubet augustale subire,
Consultaturum se de præsente periclo.
Nam ter mille illinc aberat vix passibus hostis.
Seram sub noctem sic in penetrale vocati
Quæ statuunt fieri, decernunt singula summo
Consilio, ast alias inter res sole cadente,
Militibus iussum est præacutas cædere luco
Ense sudes, quarum prudens rex edocet vsum,
His vt currentes equites tellure refixis
Exciperent, & equo medijs dare vulnera possent
Cursibus, occultas aciei texerit ordo
Anterior fraudes, dolus est cùm tendis in hostem
(Si bello diro decernas) maxima virtus.
Intereà cælo nox intempesta ruebat,
Corpora mortales recreant cum fessa sopore
Curarum obliti, vt vegeti ad sua munia surgant.
Nocte illa somnis oculos clausere grauatos
Anglorum pauci: sinuosis arcubus aptat
Pars amenta suis, acuit pars spicula dura
Cote sagittarum, penetrent quæ fortiùs arma.
Iste creatori cœli cum coniuge natos

Sub noctē rex Henricus inijt cōsilium cum suis.

Stratagema

Commendat, tanquam moriturus luce futura:
Ille suos nummos exponit, mortuus orco
Mane recepturus Gallorum more vetusto.
Fulgẽs incautis aurora superuenit Anglis. (mum)
Arma arma Angligenæ (ferit hæc vox æthera sum-
Ductores clamant, capitote arma, arma precamur.
Tela tenete manu, totis iam viribus arcus
Tendite, seruetur pugnando debitus ordo.
En dicto citius iuncta incessere phalanges,
Expectantq́ animis sæuum feruentibus hostem:
Pungit equum subitò cursor calcaribus vnus
Qui noctu terras hostiles peruigil errans
Lustrasset, sæuos Gallos & clamat adesse.
Ceu bruma media picea caligine spissus
Auster cum pluuijs, siue vt nimbosus Orion
Excelsos montes aspectu territat atro
Cum procul est, propior magno furit impete ventus:
Atrox sic properat Celtarum exercitus orto
Sole per intentos signis fulgentibus agros.
Calce caua tellus pulsata tremebat equorum
Agmine densato, volitatq́ ad sidera puluis,
Mouerat hunc equitũq́ cohors, peditumq́ caterua.
Aurora hac complexus erat solito arctior artus
Henrici somnus, securo ita corde quiescit.
Tandem vnus comitum magni tentoria Regis
Ingressus, molli è somno tactu excitat illum,
Et Gallos intra passus bis mille meantes
Esse docet, populisq́ suis instare periclum.
Ergo quid ducibus mandet, narrare precatur,

Mane orto acies Anglorum instituitur.

Rex

Rex vt erat totus discinctus amabile corpus
Corripit è stratis, nixus genibusq́ precatur.
Summe deus faueas te supplex inuoco, quæso:
Da Deus omnipotens, da vires maxime magnas,
In te fixa mihi spes est, ne desere seruum.
Hostis equis, nos summe Deus tibi fidimus vni,
Si princeps hodie fuero in certamine victor
Numinis insignes laudes in sacula cuncta
Æde canet senior tum vir, tum fæmina sacra.
Hac prece finitâ, struere imperat agmina princeps
Ocyus indutus vestitu, indutus & armis
Exilit, & medijs incessu vadit ouante
Ordinibus socios, quæ sit fiducia rebus
Scitatur: læto respondent plurima vultu.
Dux Eboracensis tum se inclinauit honoris
Caussa: me complura mouent, vt tester amorem
Officiumq́ meum Rex ter venerande Britannis.
Primum in te patriamq́ meam, concede quod opto
Belli inter primos, aciei & in ordine primo
Vt locer, occumbens pariam memorabile nomen.
Aut nisi me vanum mentis deceperit omen:
Infestos gladio cædam crudeliter hostes.
Gloria præclarum, factum hoc æterna sequetur.
Desijt ille loqui, tum Plantageneta leuauit
Ipsum, fidenter verbis affatus amicis:
Tu consanguineus cùm sis charissimus, id quo
Gratius esse nihil poterit, gratissimus offers:
Ingentes & ago grato pro pectore grates:
Nobilitatis opus petis, hoc concedo quod optas.

Henricus surgens è lecto orauit Deum.

Petit Dux Eboracensis vt ducat primos aciei ordines.

Fortibus assumptis socijs accingere gnauus
Confestim ad pugnam violento cum hoste futuram,
Et meritas laudes pugnando viriliter aufer.
Nec mora, dirigitur pharetrati militis ordo.
Ipsorum inq; duas pars maior spargitur alas.
Horrida belligeræ quæ portant pila phalanges.
Vexillum Regis circumstant densius armis.
Inde comes clarum cui dat Suffolcia nomen,
Dextrum ductabat cornu, læuumq; tuetur
Hinc Varuicensis, veteri stipatus vterq;
Milite, qui manibus curuaret Apollinis arcum.
Turma equitum leuis hastatorum cornua firmat,
Atque in subsidijs, quos bellica acuta securis
Muniuit, positi, magno veluti osse gigantes
Audaces aciem claudebant vndique totam
Hæc manus Anglorum, facies erat agminis ista
Instructa iam acie, quota (Rex ait) hora diei est?
Qua solet in templis numen sater ordo precari
Respondent Satrapæ, turrita per oppida regni
Albionis: tum Rex animis estote Britanni
Fortibus, hac hora pro nobis presbyter orat,
Ergo agite ô iuuenes facitote virilibus ausis,
Vestrorum vt similes hodie euadatis auorum,
Quorum non solum manibus propulsa sed ipso
Gallica gens vultu prius expauefacta fugata est.
Omnis abesto timor, mors formidabilis haud est
Ingenuis. si non hodiè deuicero Gallos,
Vltimus ex nostro reddetur anhelitus ore:
Pro me captiuo redimendo nemo tributum

Comes Suffolciæ dextrum, comes Varuicensis læuum aciei tutatur cornu.

Rex Anglus hortatur suos ante pugnam vt strenue se gerãt

Soluet

Soluet, nec precium diues regio Anglia pendet.
Dixerat, idem animus cunctis: exercitus alto
Clamore ingeminans omnes promittit ad vnum
Ferro absumendos, si fors contraria vertat.
Interim in aduersos cœpit procedere Celtas
Tota manus, signoq́ dato vexilla leuare.
Ecce tubæ diri cecinerunt horrida Martis
Terribiles sonitus irritamenta futuræ
Cædis, funestæq́ acies vtrinq́ propinquant,
Miles atrox varijs implet clamoribus auras.
Iamq́ aberant, arcu quantum valet ire sagitta
Missa viri fortis manibus, dux mittite (clamat)
Angligenæ, vestros calamos celeresq́ sagittas,
Mittite curuatis in atroces arcubus hostes.
Grandinis in morem cum hibernus decidit imber,
Spicula missa volant, & clari lumen ademptum
Obscurant solis: percusso saucius armo
Se erigit excusso sessore arrectus in auras
Acer equus, credens equitatius tutius esse
In pedites nostros protensis si inuolet hastis,
Ocyus irrumpens præpilati agminis hirtam Conflictus Anglorum & Francorũ qui fit apud Dagincourtum. Anno 1415.
Aggreditur frontem: Tum pugna recruduit ingens,
Confixi sudibus praacutis (principis ante
Sicut erat monitu præceptum) puluere arenæ
Prouoluuntur equi, vitam sessoribus enses
Stricti adimunt. Pharetris vbi defecere sagittæ,
Arquites sternunt aduersos fustibus hostes.
Ipse manu magno conatu rex rotat ensem,
Nobilior faciebat idem pars, turbaq́ tota.

 Om-

Omne nemus resonat pulsatæ cassidis ictu
Armorum crebris tinnitibus insonat vnda,
Viciniq́; suis colles cum vallibus agros
Accipiunt gemitus morientum, sanguis inundat
Seu cum terra madet quando Saturnus & illo
Iuppiter inferior, Mars, Sol radians, Venus, Hermes,
Luna tenet Cancrum, Pisces & Scorpion vdum.
Tempora transfixus prælongo Barrius heros
Pilo deturbatur equo, cui spiritus æger
Vulnere mortifero in tenues euanuit auras.
Aliquot nobiles Gallorum in prælio cadunt. *Dux Alansonius percussus arundine lignum*
Carne reuellebat, ferrum tamen osse reliquit
Altius infixum, mors immedicabile vulnus
Insequitur, labens & equo terram ore momordit
Expirans, similiq́; perit (Brabantia) lætho
Dux tuus. Hi fuerant equitatus ordine primo
Magnanimi Satrapæ: post hos cecidere secundo
Nauarræ Comes & tuus Archiepiscopus (ô Sans)
Præterea comites octo periere cruentis
Vulneribus, trita appellant quos voce Barones
Plus centum, clari generis plus mille cadebant
Sexcenti. Notiq́; decem plus millia vulgi
Ex Francorum acie, ter centum perdidit Anglus,
Et penes Henricum belli victoria mansit.
Heu Eboracensis funesta sternitur hasta,
Impetus in primos vbi fit furiosior Anglus,
Suffolcusq́; Comes compluribus ante necatis
Gallorum ex satrapis vitam cum sanguine fudit.
Captiuos proceres Gallos custodia firmat.

His

His ita perfectis, ditato milite prædis
Et spolijs clarus victor post prælia littus,
Ad Gessoriacum properat cum classe, penates
Transmisso pelago veterumq́ palatia regum
Albionis repetit, turba comitante triumphans
Cui Londinenses ciues, & prætor, amicti
Velleribus Serum splendentibus, obuiam ierunt
Mille ter extra vrbem passus, hoc fecit honoris,
Hoc causa officij fecit quisque ordine ciuis,
Ut sua significet superato gaudia Franco:
Urbe etiam egressus templi sacer ordo relictis,
Per vicos precibus diuinum numen adorat.
Uoce precabatur multam resonante salutem,
Publica turba suo regi: pompamq́ sequuntur
Ordine captiui longo victoris ad ædes
Principis, hospitijs Galli tractantur amœnis
Comiter, Henrico sic præcipiente monarcha.
Ecce Sigismundus conscensa naue Britannûm
Ingreditur fines, quem rex humaniter Anglus
Excepit veterem gratissimus hospes amicum.
Nunc celeres agitant ceruos damasq́ fugaces:
Nunc iuuat aucupium pandis haliatus & alis
Infestans volucres penna trepidante minores.
Anglo cum vacua facta est occasio mentis
Induperator ait, celebri rex inclyte fama.
Quæ tua gesta vehit totum pennata per orbem:
Victis, iam satis est bellorum, parce, precamur:
Iam per te satis est inimici sanguinis haustum:
Immodico, cur te, ciuesq́ labore fatigas?

Henrico reduci ciues Londinenses congratulantur.

Sigismundus Imperator venit in Angliam & agit cum Henrico vt pax tandem coeat inter illum & Francorum Regem.

Quid petis vlterius? decorat victoria pugnæ
Nuper in omne foris parte memorabilis æuum.
Pax tibi sit cordi, pacem cole, nil dedit alma
Pace Deus melius, miseris mortalibus vnquam.
Carolus hanc orat, legatus & illius vnâ
Mecum, qui præsens vestra versatur in aula.
Leges pacificæ, sublata lite, ferantur.
Auferet Henricus Gallo cedente, quod æquum est.
Paruos infantes patribus quin aspicis orbos,
Quantaq́; flet matrum charis viduata maritis
Turba? Deo Domino nos factos esse memento.
Ista Sigismundi paulum persuasio mentem
Flexerat Henrici, incerto qui fluctuat anceps
Pectore, quid faciat, natura mitior heros.
Atq; proculdubio sermo valuisset amici,
Si non Francorum legato orante, quod egit
Voce Sigismundus, subitò venisset ab Harflu
Nuntius infaustum rursum instaurare duellum
Gallos, & diram cædem factam esse recentem
Anglorum, patratum id Rothomagensibus agris.
Galli violant fœdus. Vritur Henricus populorum cæde suorum
Audita, & motus vehementi excanduit ira
Quos paucos subitò numerosus fuderat hostis
Caroli & occludit de pace agitantibus aurem
Legatis, referens, sectabitur vltio factum.
Induperatorem puduit pro gente rebelli
Quòd supplex blanda prece sollicitasset amicum:
Qui vario (vt mos est) donatus munere regum
Iam decessurus sanctam cum Rege Britanno

Firmat

Firmat amicitiam, patriasq; ventoq; secundo
Per freta delatus saluus peruenit ad oras.
Extemplo rauco stridebant cornua cantu,
Efferaq; ardescens flammato corde iuuentus
Vndiq; concurrit: iussu quisq; induit arma
Principis, & tumidum conscensis puppibus æquor
Transmittunt. Patulis Normania fertilis aruis
Excipit expositas saxoso littore turmas.
Principio Henricus recreato milite Teucham Rex Anglus instaurat bellum.
Oppugnat, magno conamine Celta resistit,
Strenuus assultus propellens ense feroces:
Armis capta tamen domino parere potenti
Cogitur, hospitio recipitq; inuita Britannos.
Inde petit Cadomum, quod non sine sanguine cœpit
Hostis & Angligenum virtus, sed vera domari
Nescit: & in primo congressu fundit inertes.
Vi depugnatum est nusquam maiore locorum,
Quam Cadomi, vrbs tandē cum magna deditur arce
Ædibus vt sacris, sic ille pepercit asylis.
Quod postquam pauidus cognouerat incola terræ,
Sanctam iustitiam tanto miratus in hoste
Relligione sacras quanta seruauerit ædes,
Se fidei regis committunt fœmina, virq;
Normanus, satis & portant in castra ciborum
Militibus corbes completas pane ferentes
Hinc Alenconium expugnat victricibus armis Henricus capit multa munitissima oppida in Normania.
Post Argentonium, portas Constantia pulchra
Vltro aperit, Landum, & Falesia plebe referta,
A Gallo auxilium frustra expectantia capta

Inq;

Inq́; potestatem venerunt principis ambo
Angligenæ: Sequanæ ripis contermina Larcha
Proxima turrigeris muris est prædo Britannis.
Præterea multi vulgato nomine pagi.
Vltima Rothomagus restat, quæ mercibus auro,
Argento, vasis pretiosis diues abundat,
Totius & caput est terræ Normanicæ in ima
Parte alti montis Sequanæ prope fluminis vndam.
Audito aduentus Angli rumore coloni
Finitimi, villas & proxima rura tenentes,
Huc comportarunt sibi quæ charissima possent,
Posse capi nullis credentes viribus vrbem.
Rothomagus vrbs obsessa.
Rothomagum ductis fossis atq; aggere claudens
Circundat valida Rex obsidione Britannus.
Saxa rotans celsasq́; reuellens machina turres
Ferrea testudo solerti opponitur arte,
Diruat vt muros præfixis cornibus altos.
Aulerici contra summis de mœnibus acres
Conficiunt pugnas, ac aspera saxa deorsum
Prouoluunt teretes torquentes eminus hastas.
Magnis res animis agitur tantisper vtrinque
Lintribus armatis, donec supera, infera, Princeps
Obstruit, occlusi, qui labitur, amnis in vrbem,
Auxilij ne quid sit, ne quæ cibaria possent
Inferri obsessis. Tota grassatur in vrbe
Tum demum vesana fames penuria victus.
Opprimit Aulericos imbelles ergo puellos
Et turbam magnam muliebrem extrudere portis
Conantur: frustra prohibent mucronibus Angli

Id fieri

Id fieri, menses aliquot durauerat acris
Obsidio, ciues cum desperatio cœpit.
Rothomagus capitur. Iamq́ Anglus adeptus opimas Rothomagus capta.
Prædas in patriam perpulchra trophæa remittit.
Fama vrbis captæ vulgata (haud crederet vllus)
Brutigenis clari quantum succreuit honoris
Vndiq́ quanta omnes Celtas formido premebat.
Paulo antè intrepidus, iam Celta petebat, iniquis
Legibus attribui pacem, fera prælia tandem
Extinctis bellis remoueri, accessit ad ista
Tunc mala Celtarum, Burgundio fraude peremptus,
Sparsaq́ ciuilis tota dissensio terra.
Quādo ad colloquium ventū est, rex Gallus & omnes
Vnanimes proceres Henricum constituerunt Rex Henricus constituitur regens Galliarum.
Rectorem patriæ, Catharinaq́ nobilis Anglo
Vt desponsetur Francorum principis hæres.
Ex his coniugibus prognata propago duobus
Terras Gallorum pulchras moderetur & vrbes.
Sic fore conceptis iurabat Carolus, vxor, Henricus ducit in matrimonium Catharinam Caroli filiā & hæredem.
Turbaq́ nobilium, verbis, quos Gallia multos
Indigenas habuit, iurabat mobile vulgus.
At dedit Henricus pacem, mox regia virgo
Ducitur in pompa vinclo connexa iugali.
Brutigenæ multis epulum solenne diebus
Concelebrauerunt, matri, solatia sponsa,
Præbentesq́ patri. Fœlicem prole parentem
Tali plebs dicit, per quam tot commoda regnis
Pax adeo fœlix populis donata duobus.
Plantageneta dabat princeps iam iura duabus

Gen-

Gentibus, effrænes ductis cohibebat habenis.
Cùm memor Angligenū, cupiensq́ ostendere quales
Anglia, quam claras arcesq́ vrbesq́ teneret,
Decernit reditum in patriam, picta ambo carina
Ad Londinensem veniunt fœliciter vrbem
Ore verecundo noua nupta, eiusq́ maritus.
Hic circum vecta aurato per compita curru
More coronatur maiorum Regina coniux
Ingeminans Rex ô viuat Reginaq́ vulgus,
Altisonis suprema ferit clamoribus astra.
Non ita post multò, cùm iam respublica rectè
Composita auxilij vlterius nullius egeret,
Rebus Rex (vt erat prudens) accommodat horas,
Absentem si fortè grauis desiderat æuo
Rex socer, Axonum visit trans æquora fines.
Quo cùm venisset, clarus Burgundio narrat
Hostem Delphinum trepidos mouisse tumultus,
Molirią́ dolos. Quare præmittit in hostem
Henricus turmas, eius quæ frangere possent
Assultus: sed adhuc maiora negotia curæ
Esse sibi: Nihili Delphini pendere vires,
Vt qui nil præsente viriliter egerit hoste,
A sæuis biduiq́ iter Anglis semper abesset.
Hoc agitur primum vt res frumentaria totis
Suppetat in castris. Post omnibus ære paratis,
In Syluanecto Delphino facta potestas
Pugnæ, quam timidus campo non accipit æquo
Oblatam, numero & neruosis viribus impar.
Quas igitur pugnax ad terras venerat Anglus,

Henricus & Catharina vxor veniūt in Angliam.

Catharina Regina more maiorum coronatur Londini.

Reditus Henrici in Galliam.

Henricus Rex facit Delphino potestatem pugnæ quā recusat.

Has

Has odit cautus iuuenis, cane peius & angue.
Has refugit, sociosq́ loca in contraria vertit,
Si modo Bituriges animosior Anglus adisset:
Biturigum terris multùm properando relictis,
Conenses Gallus fugiens inuaserat agros.
Obsidit hic populum quem Celta liberat armis
Dux Bedfordensis. Delphini milite pulso.
Interea fractumq́ aestu nimioq́ labore
Corripit Henricum languentem febris acuta.
Cœli intemperies, Sextili Syrius ardens
Virus pestiferi facit ingrandescere morbi:
Attamen egit iter miris cruciatibus Anglus
Afflictus, donec corpus tabescere morbo
Cœperat, atque faces mortis sentire propinqua.
Aduolat Humfredus frater, Bedfordius heros
Aduolat effusis lachrymis defleuit vterq́
Casum inopinatum. Rex deinde Britannicus infit.
In cœlum manibus sublatis, debeo multum
O Deus omnipotens, dignas persoluere grates
Non valeo, viridis tenero quòd flore iuuenta
Abstrahar à mundo, nec adhuc expertus amaram
Fortunam: quod in hac vita praeclarius actum est
Nobiscum, summi clementia numinis esto.
Ad fratres conuersus ait cur pectore mœsto
Sic gemitis, cur sic pleni singultibus estis?
Fatalem venisse diem mortemq́ propinquam
Gaudeo: quod nemo poterit vitare, ferendum.
Per sacrum obtestor fraterni fœdus amoris,
Filiolum Henricum, curetis, alatis, ametis,

Febris corripit Henricum.

Henricus agens animã commendat filiũ infantẽ & Catharinã Reginã suis fratribus.

Semper

Semper honoretis, diuino ante omnia cultu
Mentem informetis pueri: sic dignus haberi
Imperio tanto, famaq́; vigêre valebit.
Vxorem magno prognatam principe prolem,
Quæ merito nunc est ærumnosissima matrum
Sustentate pijs (decet hac præstare Britannos)
Officijs, vobis & sit concordia cordi.
Dux Bedfordensis, dux & Burgundio Francos,
Anglos Humphredus simili sub iure gubernet.
Curatum enixè iubeo hoc fieri, impero, mando,
Olim terra fuit Normania iuris auorum,
Quam ferro amissam dextraq́; potente recepi,
Hanc retinete armis, iusto hanc defendite bello.

Henricus 5. moritur.

Henrici illustris properans mors occupat artus,
Ille suæ patriæ decus immortale per æuum
Venturum, virtutis & indelebile lumen
Celso animo prorsus, leni quoque pectore ciues
Non solum, at iustos hostes fideiq́; probatæ
Dilexit, niueo rarò iracundior ore.

Henricus 6. eius filius de more coronatur Parisijs.

Æterna famæ paulo post Rege sepulto
Parisijs Diadema, vias & compita circum,
Iunior Henricus portat lepidissimus infans:
Nunquam perpetuò fortuna manebit amica
Quæ circumiacta suo versatilis orbe rotatur.
Hic Franci puerum Regem neglectui habentes
Desciscunt, violatq́; fidem gens perfida sacro
Consilio ante datam, quos Dux Bedfordius vltor
Perdomat, & facta Delphinum cædé fugauit,
Rex studuit paci, postquam maturuit annis,

Tristia sanguinei deuitans prælia campi:
Se non immiscens vnquam ciuilibus vndis
Captabat placidæ securior ocia mentis.
In prece multus erat, secreto crebrius orans.
Sed tales homines populus scelerátior odit,
Fastidit, detestatur: non conuenit inter
Virtutem & vitium, lucem fugêre tenebræ.
Mitte ergo ingenium postquam videre Britanni
Delphinus Comitesq; eius, færa prælia tentant.
Fraude domi capiunt alias, virtute receptæ
Sunt vrbes aliæ quædam, sublapsa refertur
Anglûm spes retrò, languescere pectora dicas:
Quippe erat Henricus quintus, dux strenuus olim
Mortuus: hinc damni grauior causa atq; doloris.
Seditio rapidis accensa domestica flammis
De summa rerum, contentio perdita flagrat.
Musa sile aut mussans bella intestina Britannûm
Lugubri percurre sono, quia vulnera tactu
Sæua recrudescunt, veterem renouantq; dolorem,
Henrici oblitis nulli Normania curæ
Brutigenis, solitis propugnatoribus orba
Incassum magni Gulielmi funera deflet,
Præreptas iustis vi possessoribus vrbes.
Delphinus totos nullo prohibente per agros
Francorum transit, priùs expugnata receptans
Oppida: perfacile est populum domuisse volentem
Tendentemq; manus vltrò, nec clarior ornat
Gloria vincentem fuso sine sanguine regna.
Tanta domi subitò dum sunt incendia rerum.

Galli defici-unt ab Hen-rico sexto,

Discordia ciuilis in Anglia.

Externos Anglus quo pacto inuaderet hostes?
Ipse sibi est hostis, lacerat manus improba ventrem
Quid quod pes summum rabida caput atterit ira,
Et ciuis ciues scelerata mente trucidat,
Seruus herum, dominus seruum, Mars impius ardet.
Heu frater fratrem facto certamine mactat,
Vicinus vita vicinum priuat: ab hoste
Nil vsquam tutum est, frustra peteretur asylum,
Quod miseris omni prodest mortalibus æuo.

Loca in quibus bella maxima intestina confecta sunt.

Nobilitata inter plures hæc sunt loca cæde,
Albani fanum, Blorum, borealis & Ampton
Banbrecum campis, Barnettum collibus hærens,
Experrectorum pagus, fanumq; secundo
Albani, propior Scoticis confinibus Exam,
Contiguoq; istis habitantes rure coloni,
Mærentes hodie quoties proscindit arator
Arua propinqua locis dentale reuellere terra
Semisepulta virum sulcis Cerealibus ossa:
Mœsto execrantur planctu ciuile duellum:
Quo periere hominum plus centum millia cæsa,

Wakfeldia.

Nobile Todcastrum clades accepta coegit
Millibus enectis ter denis nomen habere.
Vltima postremæ locus est Teuxburia pugnæ,
Oppidulis his accedens certissima testis,
Bello intestino fluuios fluxisse cruoris.

Factio inter Eduardū 4. & Henricū sextum reges.

Tot peperit tam dira duorum factio Regum
Prælia, quam litem magnus Deus ipse diremit,
Bosuorthi bellum gestum & nonnulla tacebo,
Septimus Henricus quibus est sibi nomen adeptus

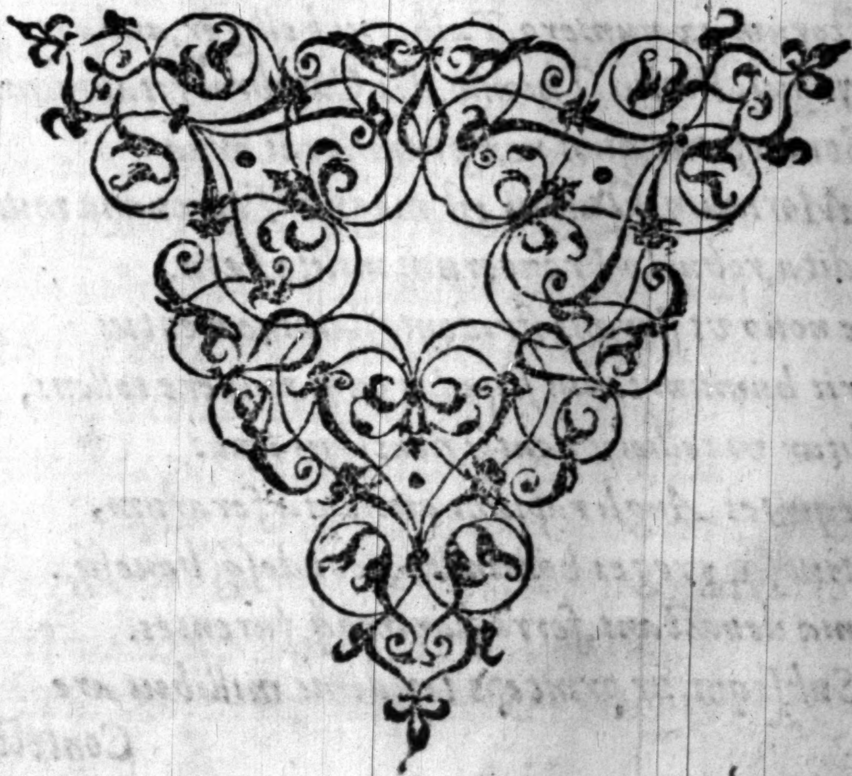
Præclarum celebris ventura in sæcula famæ,
Filiolam Eduardi ducit Lancastrius heros,
Et summa rerum potitur, sic iura volebant,
Sic leges regni & proceres petiere Britanni.
Hoc Deus omnipotens pacis confecerat author,
Ciuilisq; habuit talem contentio finem.
Ciuibus ille suis regnat charissimus, hostes
Omnes iure ipsum metuebant; numinis almi
Relligiosus erat cultor pietatis, & æqui.
Versutos hominesq; malos vehementius odit
Viginti totos charus tresq; amplius annos.
Regibus externis in summo vixit honore,
Magnanimus, iustus Rex, prudens atq; modestus.
Henrico hæredi moriens sua regna reliquit
Diuitiasq;, immensum argenti pondus & auri.

Henricus septimus ex familia Lancastrensi solus relictus ducit in matrimonium Elisabethã Eduardi quarti Regis filiam.

Ciuilis seditio extinguitur.

Henricus septimus post annos viginti tres summa cum gloria excedit è vita.

Finis Libri primi.

Henricus octauus.

Vic erat à teneris annis ars bellica cordi.
Vt reliquas dotes, cõdigna principe tanto,
Corporis atq; animi non sit memorare necesse.
Quod fortis, clemens, humeris quod & altior ibat
Omnibus, egregia facie vultuq; decoro,
Quarta à principio regni flauescere messis
Cæperat, æstiuo terras torrente calore,
Cum Rex Anglorum Henricus fera bella ciebat,
Atroces Gallos & aperto marte lacessit,
Sollicitarat enim Romanus Episcopus illum
Ad bellum hoc pelago transmissa classe Caletum
Peruenit, oppidulum triginta millibus implens
Armatorum hominum, delecti quattuor omni
Ductorum ex numero, Talbotus belliger, audax
Ponyngus, Ricius Thomas flos Cambrobritannûm,
Et Somersetus. quos rex præmiserat arua
Ad Morinum: Quibus est magnis Terrouana muris
Condita, robusto Francorum milite fata.
Vere nouo vt spirans stridenti flamine ventus
Verrit humum tenui stipulas cum puluere tollens,
Raditur vt tellus vncatis dentibus ima:
Sic equites Angli rapiunt armenta ferarum,
Captiuosq; greges hominum, pecudesq; bouesq;.
Omnia deuastant, ferro, flammaq; furentes.

Expeditio militum in Galliam per Henricum octauum.

Subsequitur princeps ter denis millibus ære

Contectis

Contectis duro, Morinorumq́; obsidet vrbem.
Sub rege Anglorum magnus meret Induperator,
Germaniq́; truces, duro gens strenua bello.
Pro mercede nihil nisi fuluum soluitur aurum,
Auri militibus radiantis copia totis
Tanta fuit castris, vt rex cudisse coactus
Nummum ex argento fuerit. Pugnantibus ampla
Munera dant animos, merces accendit ad arma.
Francorum pugnax equitatus prælia miscet,
Succurruntq́; suis, sed frustrà infirmior arma
Turba capit, palmam bellando potentior Anglus
Aufert, lethifera transfossis hostibus hasta.
Diruta turrifragis bombardis mœnia præbent
Brutigenæ ingressum facilem, Gallisq́; timorem
Inijciunt: Tandem Terrouana deditur Anglo,
Oppiduli capti regem decorante trophæo
Præualidi regis magnæ virtutis in armis
Fama per adiunctas terras pennata vagatur.
Quod postquam fieri Tornaci vrbs clara videbat,
Ingemit, Henrico pactum persoluit & aurum,
Angligenas passis intra sua mœnia portis
Sponte intromittens: dominorum serua nouorum:
Accipit ecce nouas Henrico principe leges.
Interea Scotia Iacobus regna gubernans
Firmandæ pacis causa dum Gallica bella
Gesta forent, sacram qui sumpserat ante synaxim,
Quiq́ue sacramenti se vinclo astrinxerat vltrò
Obseruaturum quicquid promisit amico,
Finibus Anglorum grassantes intulit ignes.

Henricus octauus obsidet Terrouanam & capit vtrunque oppidum. Imperator Maximilianus militat in castris Henrici. 8.

Tornacenses deditione facta soluunt Henrico decem millia coronatorũ

Dum ageret Henricus octauus in Gallijs Iacobus Scotiæ fecit incursionem in Angliam.

 Armato-

Armatorum hominum decies sex millia ducens
Vastat, & absentis domini crudeliter agros.
Limitis Angligenûm Borealis Surreus Heros
Assignatus erat custos, qui milite lecto
Cautus in auxilium præclaro stemmate cretos.
Scroupum, Stanleium, Latimerum aliosq́ ciebat.
Dacrus adest, pictus etiam Cliffordius armis:
Bulmer, Butlerus, pelagi præfectus Houardus,
Edmundusq́ illi socius, celebratus eodem
Stemmate tentauit primus certamen inire,
Nigris loricis ambo salsugine ponti,
Vertice Floddonis montis consederat hostis.
Cumq́ propinquantes vidisset in ordine belli
Erectis signis fidentius ire Britannos,
Descendebat equo, siue hunc stimulauit inanis
Gloria, seu feruens (quæ non benè consulit) ira,
Ductabatq́ aciem primam, mox fertur in Anglos:
Sustinet inflictos duris vmbonibus ictus,
Imbuit & gladios manante cruore Britannus.
Iam tres integras pugnatum est cominus horas:
Vulneribus Scotus acceptis cadit ense duobus,
Perfidiæ meritas fuso dans sanguine pœnas.
Pars fugit in patriam, pars altera cæsa Scotorũ est.
Ex gente Henricus rex victor vtraq́ redibat
Inde domum, multos post hæc fæliciter annos
Hostibus hic domitis tranquilla pace quieuit.
Facta est Angligenûm boreali iniuria genti,
De qua se purgans legatio missa Scotorum est.
Crimine purgato rursum in sua regna recessit.

Iacobus violatæ fidei pœnas dat, in pugnam enim prope montem Floddonem cum multis Scotorum milibus interficitur.

Anno 1543. Legatus Scotorum venit in Angliam.

Hinc Scotus, hinc Anglus vario sermone fremebāt,
Lis etenim fuerat de finibus inter vtrunq;,
Murmur erat populis malè conuenisse duobus.
Vix ter crescendo reparauerat aurea Phœbe
Cornua & in solidum sese contraxerat orbem:
Quando magna manus pilis armata Scotorum,
Altera pars pedites, equites pars altera in armis,
Irrumpens cœlo pluuioso mense Nouembri,
Vulcanum nostris ferrumq; nocentius infert.
Vrbs est Carleolum circundata mœnibus altis:
Finibus occiduis sita, qua sine collibus ampla
Planitie cùm sit, prospectat longius arua,
Ex qua deducit præfectus Regius vrbe
Vicinisq; locis quibus indit Cumbria nomen,
Bis mille Angligenûm fulgenti ex ære cateruas:
Magnanimus quas in campum Whartonus apertum
Ducit, continuoq; fit impetus acer in hostes.
Ast illis trepidum gelida formidine pectus
Obstupuit primo congressu (numinis almi
Auxilio) victi flaua sternuntur arena.
Pars fugit in siluas, constructaq; rupibus antra,
Pars fugit in densas crescentes montibus ornos,
Ipse quidem Scotiæ rex qui sub colle latebat
Territus euentu, sociorum & cæde cruenta,
Altarum rapidum flumen tranabat aquarum,
Flumen inundarat prælargis imbribus auctum:
Vitam igitur mersus rapidis amisit in vndis.
Bello captorum extra cæsos atq; fugatos.
Ordinis obscuri ac illustris maxima turba,

Incursio hostilis Scotorum haud procul à Carleolo.

Iacobus rex Scotorum torrentem tranans (vt aiunt) submergitur.

Quos

Quos vrbs Carleolum defessos nocte sequenti
Accipit hospitio,& mœstos custodia seruat:
Plebejos vincto retinebant crure catenæ.
Paulo post pacto populares ære redempti,
Victorem & victum vt conuenerat inter vtrosq;
Ad proprios læti properant remeare penates.
Sed pars nobilior satraparum stemmate creta,
Londini celebrem celeri mittuntur ad arcem
Cursu,qua tristes inclusi degere primam
Coguntur noctem,spe libertatis adempta.
Postera nocturnas iam lux dimouerat vmbras,
Cũ pius Henricus miserorũ haud immemor vnquã,
Humanis secum de rebus multa volutans,
Mandat,captiuos indutos vestibus albis,
(Quas dedit ex bysso princeps regalia dona)
Ad se per mediam deduci comiter vrbem.
Tum de ingrato animo gentis perpauca loquutus,
De solita potiusue innata fraude Scotorum
Increpuit,placido clemens tamen omnia vultu
Protulit,vt soliti sunt castigareq; parentes,
Dum proprio obiurgant genitam de corpore prolem.
Captiui contra verbis compluribus vsi,
Plurima pro patria,pro se, pro principe dicunt
Defuncto,pariter poscentes supplice voce
De re dicturis faciles vt præbeat aures.
Annuit Henricus,tum facta silentia tectis,
Maximus & natu ex captiuis talia fatur.
O princeps inter reliquos clarissime Reges
Europæ,cuius cum primis bellica virtus

Principes viri Scotorũ capti.

Clementia Henrici Regis.

Oratio captiuorum Scotorum coram Henrico rege.

Exupe-

Exuperat, victi victorum agnoscimus æqua
Mente nec à tali victos vnquam esse pudebit.
Quis pudor à magno sterni panthera leone?
Quod si quid grauius statuas meruisse fatemur:
Facta tibi nostræ vitæq́ue necisq́ue potestas.
Mors captiuorum in tanto nil laudis habebit
Principe, nil lucri miles tuus vt perimamur
Inde reportabit, lactentes respice natos,
Consortesq́ue tori, lachrymis quæ funera deflent
Structa maritorum, tanquam sint morte perempti.
Gloria maior erit nos demisisse nocentes,
(Si tamen ille nocens, peragit qui iussa magistri)
Quam crudeli hostes morti bis mille dedisse.
Sed rem ipsam oramus perpendito lancibus æquis
Inclyte Rex, regni fines intrauimus huius,
Intulimusq́ue tuis sæuos hostiliter ignes.
Nonne sua pœnas nostrates morte luerunt?
Vescitur æthérea haud noster rex amplius aura,
Aduersum Martem, vitam, lucemq́ue perosus.
Forsitan hoc fatum, aut potius deus ipse volebat
Sic fieri, cuius dependent omnia nutu,
Scilicet vt clemens duo consociaret amore
Regna, duos populos animis discordibus antè
Redderet vnanimes, æterno fœdere iunctos.
Nunc oblata rei bene tenditur ansa gerendæ,
Quam Rex arripias, & gentem vtramq́ue beábis.
Masculus existit tibi solus & vnicus hæres,
Extincto nostri regni rectore, puella
Nuper nata capit manibus virguncula sceptrum.

 Quod

Quod fuerint coniuncti vinculo ambo iugali,
Sublato ob talem bellorum semine causam:
Perpetua exultans regio vtraq; pace fruetur.
Quid vetat hoc fieri, si suffrageris, & illud
Esse ratum iubeas, quod poscimus atq; precamur?
Finierat, cùm quod dixit pleno ore probabant
Vtraq; pars, opus esse Dei concorde ferentẽs
Voce, duo tali si nexu regna coirent.
Rex pro præsenti respondet tempore pauca,
Dimissos iubet at tractari lautius, ædes
Cuilibet ipsorum tribui concedit in vsum:
Et sumptum, vestes, argentum donat & aurum,
Munificentia Henrici in Scotos. *Præterea ex auro captiuos torquibus ornat.*
Venantur timidas iuga per decliuia damas,
Tensaq; veloces agitant in retia ceruos.
Sed sibi blanda modum statuit quandoq; voluptas,
Et nihil ex omni quod suaue est parte placebit.
Gratior agricolis gustu perdice bouilla,
Et præ delitijs caro salsa suilla probatur:
Frigida sic nostris præponunt rura Scotorum,
Quanquam cuncta placent, inuitiq; omnia laudant.
Tantus amor patriæ mortalia pectora tangit,
Natalisq; soli, præ quo bona cætera sordent.
Ergo reuisendi sua tecta cupidine capti,
Tandem exorata venia, dum maxima regi
Promittunt Anglo facturos sese vt in vnum
Regna duo coëant, & equis donauit & auro
Cessuros, læto vultu super omnia gratis
Corpora dimisit captiua Britannicus Heros.

Summo

Summo cum applausu redeuntes accipit aula
Reginæ merso soluentis iusta marito.
Hos proceres prīceps reduces quid agatur ab Anglis
Clara rogat, vafri primo celare benignum
Henrici erga illos animum, laudare monarcham
Parcius Anglorum cæperunt, deinde dolentem
Hortantur viduam nuptum ne collocet Anglo
Filiolam, quiuis potius gener aduena fiat.
In sua regna vocet Gallos gentesq; remotas,
Pacem commutet bello tentantibus vltro
Fortunam quam quæ dederit meliora daturam.
Has partes Scotia proceres, assensibus implent:
Finitimisq; locis confestim prælia tentant,
Iam Scotus Henrici iustam irritauerat iram
Fœdifragus, bellumq; ingens tuba clara sonabat.
Conueniunt proceres solenni more vocati,
Indignum facinus clamant vno ore peractum,
Vindice ferro opus esse, opus esse & vindice flamma:
Quisq; suam promittit opem, mora longior æquo
Visa omnis, quid quod vitam impendisse iuuabit?
Vt sceleris populus queat esse Britannicus vltor
Lecti Ductores, Comes Hertfordensis auunclus
Eduardi regis gnati, Dudleius heros
Quem rex Henricus classi præfecerat, ambo
Ingenijs animisq; pares, sed dispare neruis
Corpore, nam magnis pollebat viribus alter,
Iracundus, atrox, minus acer & horridus alter.
Paucis ad littus veniunt hostile diebus
Puppibus aduecti, vento aspirante secundo.

Scoti dehortantur viduā reginam ne collocet nuptū Anglo filiolam suum.

Eduardus comes Hertfordensis. Iohannes Dudleius præfectus classis regiæ

Nec

Nec mora, desiliunt armato milite septi
In terram, nautis pugnam inceptantibus acrem:
Hac fugiunt illacq́, inimici, tecta domorum
Quas vetus aut cespes, cannæ aut texere palustres
Lithe & Edenburgum flammis corripiuntur.
Vulcano iniecto flammis crepitantibus ardent.
Feruentes Lithe prolapsa cadebat in ignes,
Et regio fumat circum vicina cremata.
Fœminei sexus gemitus ad sydera grandi
Tolluntur strepitu, puerorum clamor in auras.
Nil nisi triste fuit, faciesq́; miserrima rerum.
Post ad Edenburgum nostrates castra mouebant,
Hîc pugna exoritur magnis clamoribus ingens.
Firmarant summo clausas conamine portas,
Sulphureo positis tormentis puluere plenis
Hinc Scotus aduersus telis, hinc sternitur Anglus,
Percussi hi gladio, ast illi periere sagittis,
Fraxinea obstantes multos transuerberat hasta
Eminus emissa, complures glande cadebant.
Pars tandem Anglorum munitam inuaserat vrbem
Iactantes rapidas summa ad fastigia flammas.
Ecce Scoti fugiunt, Anglis tormenta relinquunt:
Exhorrent, vt dama canes, vt cerua leones.
Restabant muri è saxo, pariesq́; domorum,
Cætera candenti fuerant consumpta fauilla.
Mansit Edenburgi tamen inuiolabile castrum
Antiquum ac ingens præduris cautibus horrens,
Confidens adeo flagransq́; cupidine famæ,
Dicere vt auderet suum inexpugnabile robur.
Sed docet euentus quæ vera aut vana ferantur.

Regis

Regis tale aliquid minimè mandata sinebant
Moliri in præsens: exercitus Anglicus ergo
In patriam ad socios fama præeunte Britannos
Puppibus auehitur, magno clamore tubarum,
Nauibus in solita rursum statione relictis.
Postquam curuatas firmauerat anchora proras,
Heros ingreditur Regis Dudleius aulam.
Summa vbi lætitia porrectis ordine dextris,
Excipitur, procerum dicit recipitq́ salutem,
Ante omnes princeps Henricus laudibus effert
Præfectum maris, inuictam cum corpore mentem
Prædicat illius verbis, & præmia iungit.
Signa peragrarat rapidus vix omnia Phœbus,
Anglis bellorum cum Gallia porrigit ansam,
Cuius Rex nuper cum diris fœdera Turcis
Iunxerat. heu nimium res est indigna relatu
Christicolam facere hoc qui religionis amantem
Se profitens titulum pietatis venditat orbi.
Huic igitur bello totus Rex inclytus armis
Intentus, satrapis & suffragante senatu,
Arma parat prudens, assuetaq́ corpora longæ
Militiæ, fortes animos ad prælia promptus
Pectore fidenti cunctos educit ad arma.
Adsunt & proceres & adest ignobile vulgus,
Imprimis princeps is quo Suffolcia gaudet,
Vectus equo insigni, Tyrio resplenduit ostro,
Auratam portans galeam, cristamq́ comantem.
Et quo lætatur Norfolcia diues ouilis
Velleris, exultans aderat, dux pronus in iram,

Apparatus belli aduersum Frācos.

Dux Suffolciæ, Dux Norfolciæ Comes Arundellius Pauletus, Russellus, ascripti in hanc militiam.

Ast

Ast animo infracto prorsus nec Marte domandus,
Integris iuuenis comes Arundellius annis,
Pauletus cui res est frumentaria cura,
Russellius quos terra ferax Deuonia stanni
Gignit, ad hoc bellum pollentes robore duxit.
Wallia non paucos, paucos & Hybernia misit,
Nec mortem stricto metuentes ense nec hostes,
Et pede pernici, manibusq́; & corde valentes.
Pars regni Borealis equis lectissima pubes
Contecti tunicis ex duro corpora ferro,
Alitibus cursus equitando volantibus æquant.
Antonius Brounus quo non præstantior alter,
Corpora si spectes hominum, nec fortior armis
Præscribente lubens equitatum Rege gubernat.
Ex tota Anglorum confluxerat vndiq; gente (rum:
Multa manus iuuenũ, numerusq; haud paruus equo-
Cornea quadrupedum pingues quatit vngula cãpos,
Hastatiq́; equites procurrere longius audent,
Iamq; instructa acies procedens agmine longo,
Aërium cœlum varijs clamoribus implet.
Armato montes & valles milite tanquam
Vel niue, vel summo de cœlo rore cadente
Respersos licuit vidisse strepentibus armis.
Quorum sub radijs Phœbi perstrinxit ocellos
Fulgor, vt intuitum Titania lumina tollunt.
Discolor arte noua lanæ præmollis amictus
Tinctus, discretas potuit monstrare phalanges.
Byssina quæque suam præcedunt signa cohortem,
Agnoscit Ductoris ouans insignia miles.

Antonius Brounus magister equitum.

Qua-

Quales se attollunt super omnia gramina flores
Vere nouo, nitidis gratumq́; coloribus addunt
Aspectum, si quis latos inuiserit agros:
Talis erat noster totis exercitus armis
Progrediens picto indutus saga byssina limbo,
Splendorem solis rapidum referentibus armis.
Rex capite Henricus reliquos supereminet omnes,
Heros prævalidus seu fortia brachia spectes, Rex Henricus octauus,
Seu suras quas fuluo opifex incluserat auro,
Siue virile ducis præstanti pectore corpus,
Nulla vi domitum, nullo penetrabile ferro.
Arma illum meliori ex ære polita tuentur,
Arma ea iurasses Veneris fabricasse maritum,
Mulciberiq́; Dei vasto Cyclopas in antro.
Nam montes illic opifex celarat & amnes
Hàc ordo lucos, ex illa parte salingas,
Præterea Thamesin qui recta tendit in æquor.
Eurus ab aurora qua flans sua flamina profert
Sabrinum, & Trentam, demisso gurgite riuos,
Oceanus quorum defessas accipit vndas,
In summa nitidi thoracis margine Regum
Incisa effigies, & origo stirpis auita:
Plantageneta suum solium Rex quartus habebat
Eduardus, sextiq́; Henrici stabat imago,
Haud procul hinc ambo maternus auusq́; paternus.
Septimus adiuncta dum coniuge sede locatur
Henricus, meritus Salomonis nomen habere,
Et quod erat prudens, & quod pius vtraq; virtus
Heros iusto famam est paritura perennem,

Cassis

Cassis habet gnatum puerum iuuenilibus annis,
Quem fera mors terris inuidit sceptra tenentem.
Virgo vna atq; alia, at diuersa matre creatæ
Hæredes regni (sic lex & iura volebant)
In galea sculptæ solium regale tenebant.
Spicula curuato seu rex emiserat arcu
Acclamant omnes illum hoc certamine primum.
Siue leuem adductis contorsit viribus hastam,
Illi cessisset rursum, si viueret, Hector
Hosti congressus districto cominus ense
Fulminis in morem similis vibrabat Achilli.
Deniq; qualis erat princeps, exercitus omnis
Esse cupit talis, stimulus præacutus honoris
Extimulat magna ad res virtute gerendas.
Mollem vel crassam discernit fimbria vestem:
Miles erit fortis qui sub duce militat acri.
Arma super, vestis gemmis præluxit ab Indis
Allatis, viridiq; oculos hebetante smaragdo.
Annexi fuerant, adamas, saphirus, iäspes.
Balteus ex auro, capulus fuit aureus, vmbo
Aureus, aut si quid fuluo pretiosius auro,
Deniq; vel pulchræ phaleræ bullataq; fræna
Artem ostentabant, & sumptum principe dignum,
Non hominem tali plebs rustica retur amictu,
Crederet esse Deum. Summus Deus ipse monarcha,
Terrenos celebri vult esse in honore monarchas,
Vt Salomona pium fulsisse decore videmus.
Iam mare, quod tumidis augustum interluit vndis,
Littus vtrunq; cito Zephiro aspirante secundo

Transierant Angli, Gessoriacoq; potiti
Rex sociiq; cibis recreabant corpora lassa,
Inducit tandem fessis nox atra soporem,
Maxima pars vigilat, cura haud sinit esse quietos,
Quæ parua aut nulla est, cupidis mora longa videtur.
Cum primum Titan ab aquis emersit Eois,
Terribilis tuba dat sonitum, quisq; arma capessit:
Atq; gradum faciunt Gallorum Regis in oras.
Igniferi currus vergentia lumina versus.
Est locus amplus apud Gallos Artesia dicta,
Pascendo pecori facundo fertilis agro
Arboribusq; scatens, quas Danoruoïa gignit,
Hic sita conspicitur nitidis Bollonia tectis, Bolonia obsessa.
Littore structa maris, quam murus saxeus ambit,
Hostibus inuictis inuicta prioribus annis.
Occipiunt fortes hanc oppugnare Britanni.
Hanc circumuallant egestoq; aggere cingunt.
Egressus spes nulla patet remanentibus intus,
Proximus inuigilat muris Dudleius heros,
Nautarum, veniens pelago, comitante caterua (dax,
Nautæ, hominũ genus impauidũ, temerarius & au-
Quos mare fluctiuagum vehementi turbine motum
Quando vadis tremulas syrtes euerrit ab imis,
Nonnunquam gelida pauidos formidine reddit.
Non quicquid terrere potest per saxa, per ignes.
Per mare, per terras, non vlla pericula terrent,
Istis præfectus pelagi gaudebat alumnis,
Seq; putat rursum tali duce nauta beatum.
Sic similis similem cupidis amplectitur vlnis,

Scilicet, hæc hominum pars est ex quattuor vna.
A qua Bolloni metuere pericula ciues,
Carolus ex alia Brandonus parte minatur,
Obsessoq́; loco requiem negat omnibus horis.
Haud procul hinc nostri sita sunt tentoria Regis,
Vnde solent celeres missæ volitare sagittæ.
Sæuaq́; magnificis misceri incendia tectis.
Nemo inimicorum pauidos attollit ocellos.
Nil est intra vrbem totam nisi pallidus horror.
Tandem proijciunt è mœnibus ignea tela
Obsessi Galli, & propulsant fortiter ictus
Anglorum, nostros vrgentq́; virilibus ausis.
Pugna recrudescit, metus hinc, hinc gloria fortes
Reddit, iactando certatim missile ferrum.
Confossi sæuo moriuntur vulnere multi,
Pars perit ex illis maior: qui celsa tuentur
Mœnia, corporibus mutilis referuntur in ædes:
Ille iacet penè exanimis, pede claudicat alter,
Disperso cerebro, faciei nulla figura
Alterius, saxi iactu perrumpitur alter.
Prisca oppugnandis in fortibus vrbibus ætas,
Vsa manu ex ligno facta testudine fertur,
Aut aries ferro solidissima cornua gestans,
Ex muro prensos lapides quasi dente reuulsit:
Nil habet hæc nostro quod agat modo machina sæclo,
Inuenere nouas artes ad bella minores.
Tormenti genus est ex ferro aut ære coactum,
Quod Franciscanus frater reperisse refertur,
Vt capias paucis validissima castra diebus,

Quæ vix cepisses armis toto prius anno.
Sulphureus puluis primò aut caua compleat æris,
Atq; modum iustum tormenti ponderis æquet,
Sit minor aut maior de pondere, regula monstrat.
Ex saxo aut ferro si post imponere glandem
Contiguam satagas per perpendicula vibrans:
Credere quis vellet nisi id experientia firmet,
Ventosa vi glans admoto protinus igne
Excutitur, metamq; volando per æthera tangit,
Effringens rigidis obstantia mœnia saxis.
Nil valet aduersum missæ se opponere glandi,
Nam quæ stare potest, quantumuis ferrea moles?
His circumseptum tormentis verbera glandis
Oppidulum patitur sonitu circumsonat aura,
In cœlum assurgunt spissa fuligine nubes,
Terra & tecta tremunt: quasi turbinis ipsa furentis,
Impulsu fundamentis quaterentur ab imis,
Ingeminant nostri magnis clamoribus ictus,
Cum subitò fecit muri pars lapsa ruinam:
Quam cœlum, & pelagus tonat ipsaq; castra fragore.
Nautarum Dux extemplò statione relicta, Iohannes Dudleius Regē flexis genibus rogat, vt primus cum suis nautis muros Boloniæ scandat.
Augustale subit, supplex vbi poplite flexo
Postulat, vt liceat primò sibi scandere muros,
Militibusq; suis vt nemo ex omnibus istam
Præripiat laudem, quamuis laus iuncta periclo
Esset præsenti, potior quia gloria vita,
Et mutanda foret muralis morte corona.
Per se perq; suos modò sit victoria parta
Mille vices adeat mortem, si fortè renasci

 Mille

Mille vices possit. Voto Rex optimus ægrè
Assensit (tanto est illum complexus amore)
Posterus vt q; dies optata det, annuit illi.
Ille agit Henrico grates quasi nactus opimum
Thesaurum voti compos: cum coniuge gnatos
Commendat Regi, mox ad sua castra reuertit,
Proxima nox cupido sibi visa est longior æquo,
Mens agilis somnum somno irrepente repellit.
Ante ortam lucem famulis de more vocatis,
Præcipti armari corpus leuioribus armis,
Inde animo secum tacitus complura volutans,
Expectat primum venturi luminis ortum,
Conuenit in imo nautarum concio iussu,
Tanquam inuitati lautis ad prandia mensis.
Oratio Dudlei ad nautas. *Tum coram cunctis Dudleius ora resoluit,*
Qui nullum facinus tota memorabile vita
Ediderint, inuicta cohors, migrare videntur
Hinc, vt qui structa nil dixerit histrio scena:
Nascimur vt patriam vitaq; operaq; iuuemus.
Aut quid in hoc mundo ignauos vixisse iuuabit?
Terra suos amplo profert cum fænore fructus,
Tempore poma ferax præscripto parturit arbos,
Malus mala parit, producit cornaq; cornus,
Hæc prosunt Dominis, prosuntq; colentibus agros.
Enumerare queo nil quod sit inutile, quod non
Fœtificans affert alieno commoda ventri:
Acceptam patriæ vitam nos ferre fatendum est,
Et non pro patria nos vitam impendere iustum est?
Quid vita hæc hominis, placidus nisi somnus inertis?

Actio

Actio virtutis laus est certissima, cumq́;
Non simplex vigeat virtus loca prima tenebit
Belligerans causas ob iustas arma capessens.
Absumptis longis animam cruciatibus edunt
Languentes morbis: in bello pulchra paratur
Mors, homo momento pugnans extinguitur hora.
Euolat in tenues lętus cito spiritus auras,
Subdimur Henrico nos, & nostra omnia regi,
Numinis imperio diuini. Iussa tonantis,
Si voluere Dei prӕsenti obtrudere morti,
Si nos vult, alacri parendum est mente iubenti,
Quanto est nobilius gratum prӕstare volentes,
Officium potius, quam rege iubente coactos?
Gloria victores me, vos, ӕterna sequetur,
Verum non pariunt nisi summa pericula laudem:
Nunc audite precor quorsum hӕc oratio tendat,
Hostem inuadendum censet sacer esse senatus,
Appositis longis, scandendaq́; mœnia scalis,
Hӕc delegatur precibus prouincia fusis,
Grata mihi vestrum si quilibet arripit omen,
Euentum, me scite ducem promittere faustum.
Desijt ille loqui, scalas vno ore reposcunt
Nautӕ, vix alacres à muris pœna coercet:
Tantus amor laudis, tantaq́; cupidine flagrant.
Sed pius Henricus non tanti mœnibus vrbes
Æstimat inclusas, vt certa cӕde suorum
Fortia lucretur cum totis oppida regnis,
Dudlӕum iubet, ergo suis desistere cӕptis.
Pauci intercessere dies, Bollonia supplex Bollonia deditione facta,

cessit in potestatem regis Angliæ.

Armis depositis Henrico porrigit herbam.
Commigrant aliò Galli portasq́ recludunt,
Intromittentes galeis fulgentibus Anglos.
Sex hinc exierant Gallorum millia gentis:
Mœnia cum domibus, cū turribus occupat Anglus,
Munitaq́ nouis stabant custodibus arces,
Dispositis princeps certa statione cateruis
Oppidulo nuper deuicto præficit illum
Magnanimum, fuerat cui classis Regia curæ.
Rex constipatus magnatibus æquora rursum
Traijcit, ad proprias rediens fæliciter oras.
Dudleius vigili commissum munus adornat
Cura, sollicito percurrens pectore cuncta,
Consiliumq́ suis prudens hostile retardat
Consilijs, interdumq́ inimicos opprimit astu
Incautos Gallos, nunc marte lacessit aperto,
Captiuos faciens complures: ense trucidat
Penè infinitos, præclarè plurima luce
Quáq́ gerit, latè quibus increbrescere nomen
Dudlei cæpit, fieri eius gloria maior
Francorum terris, Henrico & gratior esse.
Terué quaterué suo coniunxerat aurea Phœbe
Se fratri, reuocatq́ repentè Britannicus heros
Ad tractanda sui grauiora negotia regni
Præfectum pelagi: redeunti nobilis ordo
Gratatur, reduci gratatur & Anglica pubes.
Post menses aliquot volitat prænuntia fama,
Gallos ornauisse suas cum remige classes,
Scilicet in nostras vt ab ijs impressio terras

Johannes Dudleius præpositus Boloniæ.

Galli cõtrahunt maximam classẽ & inuadunt insulam Vectem.

Hostilis fieret, defendere quisq; parabat
Tenduntur facula picea per littora ponti,
E quibus accensi, certissima signa darentur,
Si quando terras nostras inuaderet hostis:
Et combusturus vicos è puppibus iret,
Sol curru rapido percurrerat ora Leonis.
Gallica cùm pleno perflantur carbasa vento.
Pontus iam non pontus erat, si è rupibus altis
Demissas casu quis prospexisset in vndas.
Vel nemus vmbrosum, vel silua frequentibus ornis
Esse videbatur, vel consitus arbore campus.
Circumclusa mari salso iacet insula Vectis:
Anglorum littus quâ pulsat fluctibus auster,
Huc longas inimica cohors vertêre carinas.
Figitur à summis curuatilis anchora proris,
Dant eque nanclero sua signa celeusmate claro,
Desilit in fuluam vt quisq; est animosus arenam,
Vnius ecce domus congestum cespite culmen,
Arsit, & agrestes habitantes Vecte coloni.
Prosiliunt, sæuos inq; hostes tela retorquent.
Vtq; fera catulis quæ construxere cubile
Insidiatores venientes vnguibus arcent,
Inq; fugam vertunt, tanta est audacia matrum,
Ore canes oblatrantes ne cominus ausint
Congredi, & inuisas generi spoliare latebras:
Sic sese & sobolem charam, cum vxore mariti
Defendunt, Gallis ne præda voracibus essent.
Acrius insistunt telis, Gallosq; repellunt
Cultores Vectis: retro fugisse videres

 Fran-

Franci nullum memorabile facinus patrãtes in patriã reuertũtur Portu mutha.

Francos, inque fuga resupino corpore sterni.
Elapsi cursu, naues pars cætera scandit.
Fortè per id tempus naues statione propinqua
Regales habuit, quæ Portusmutha vocatur,
Istinc sex denæ soluentes omine fausto,
Ter centum contra ratibus noua bella minantur,
Effulgent enses, tormentis emicat ignis,
Milite vim Gallis facturo transtra replentur,
Omne simul cœlum resonat clangore tubarum.
Illa cæruleum fluxisset luce cruentum,
Et mare mouisset rubicundo è gurgite fluctus,
Si non fortuitò ratis eminus vna perisset
Ex nostris: nauem hanc nautarum incuria mersit,
Diffidens subito virtuti Celta suorum,
Si pugnam facerent naualem littore nostro:
In patriam retrò profugis dat vela carinis.
Sic Galli in magnum cesserunt dedecus ausa,
Sic rebus repetant infectis sæpiùs Anglos.
Ad classem Henrici melior fortuna sequente
Anno, flaminibus Boreæ deduxit in altum.
Quam priùs acceptis monitis a principe toto
Quæ facienda forent cursu, Dudleius Heros
Dirigit in terras inimicas: nauta Britannus
Littoris hostilis fraudisq; lociq; peritus,
E ratibus paruas demisit in æquora cymbas.
His vecti ad terram remo impellente per vndam
Infestis signis omni, lectissima pubes
Nautarum ex numero, Treporten passibus æquis
Ordine seruato (qui mos est militis) intrant:

Treporte oppidũ Gallæ mari-

Obuius

Obuius vt quisq; est, is stricto sternitur ense.
Ast alius volucri traiectus membra sagitta,
Occidit exanguis fœdatq; cruore plateas.
Dum reclusa alius vult prospectare fenestra,
Nec conferre pedem nec aperto prælia Marte.
Commiscere audet, glandis transfigitur ictu.
Omne genus telorum ad cædem immittitur atram.
Winterus vix octodecim tunc integer annis,
Insignis iuuenis quo non animosior alter,
Primo congressu paucos mucrone peremit:
Præstantemq; Ducem Gallum dum cernit ouantem,
Cui chlamys ex tenui bysso quam limbus obibat
Aureus, inuadit vix sana mente tumentem:
Gallus in aduersum iaculum contorsit acutum,
Vulnera nulla ferens dilabitur irrita cuspis:
Tum Winterus ait: mihi nunc dabis improbe pœnas,
Primitiæ accedes nostro miser hostis honori.
Nec mora congrediens qua cor pulmonibus hæret,
Transfodit: expirans aspersit sanguine terram
Celta, caduntq; alij, pars cætera segnius vrget.
Ipse inter primos præfectus regius omnes
Nomine compellat socios, hortatibus instans:
Cernere erat nullum præsens vitare periclum.
Occidit ex Gallis illi qui proximus ibat,
Noxia tam certo librabat tela lacerto.
Vtq; iracundo cedunt armento Leoni,
Pascua cum plenus bacchante furore peragrat
Solus cum catulis, cœlum, & rugitibus implens
Conspicitur, postquam taurorum carnibus atra

timum à Iohanne Dudleio pręfecto regiæ classis diripitur & flā̄mis absumitur.

Sit saturata fames, lassusq́ recumbit edendo:
Tantus terror erat Gallis Dudleius Heros.
Iamq́ volant rutili ad fastigia summa domorum
Ignes, diffugiunt teneri pueri atque puellæ
Qua via nulla patet. Duce præcipiente popello
Parcitur imbelli: tanta est clementia Regis
Anglorum, qui se mitem super omnia præstat,
Dux iterum oppidulo combusto classe receptus,
Seq́ suosqúe refert ad Regis tecta Britanni,
Magna viri creuit fama his ingentibus ausis:
Gratia apud dominum fuit illi maxima Regem,
Claraqúe per totum celebrata est gloria regnum.

Henricus octauus post 38. annos moritur.

Henricus princeps propè lustra peregerat octo,
Et populum magna prudens cum laude regebat,
Ex quo magna soli tractauit sceptra Britanni:
Cum Deus omnipotens, morbo obrepente, moneret
Hinc emigrandum de vita. Proh dolor ingens,
Quot pia plebs lachrymis quàm tristibus ora rigauit?
Quàm grauiter regni proceres planxere cubantem?
Anglia tota iacet mærens, lugubris, & amens.
Nil opis apportant medici, nil profuit herba,
Quæ solet humanis membris adferre salutem,
Pharmaca nil prosunt, præbetur potio frustrà:
Heu nulla tristis mors est medicabilis arte.
Ante tamen mortem qui non adoleuerit hæres
Eduardus gnatus, satraparum nomina scribit,
Queis regni rerum certo pro tempore summa
Delegaretur, quorum Dudleius Heros
E numero primus curat tumulare sepulchro

Mag-

Magnifico lachrymans Henrici nobile corpus.
Regi per proceres iustis de more solutis,
Solenni pompa gnato pretiosa corona
Induitur. Dominum agnoscunt verumque fatentur
Hæredem patris summis consensibus Angli.
Protectoris habet nomen comes inclytus Hertford,
Accipit & clarum tribuente nepote Ducatum
Somersetensem Semeirus: auunculus alter
Præficitur classi Regis, Dudleius audax
Fit Varuicensis Comes (eius prima propago
Inde orta est) propriæ non infima gloria gentis.
Vt quisque est ditione potentior, auctus honore,
Et noua virtutis sumens insignia fulget
Turba noui Regis capitur celeberrima tectis,
Et foris altisono resonant spectacula plausu.
Omnia tempus habent. Finitis seria ludis
Tractat honoratus subtristi mente senatus,
De rebus regni, de fortibus arcibus acrè
Consilium capiunt, de per loca certa locandis
Præsidijs, vel quod fieri queat vtile plebi.
Ante alias curæ est regio vicina Scotorum.
Quisque recordatus pactum de virgine fœdus
A summis procerum, quos diximus ante Scotorum,
Optat coniugio duo regna coire fideli,
Æternam pacem hinc æternaque fœdera iungi.
Quare quamprimum declinans Virginis ora
Ingreditur Phœbus, statuunt tentare cateruis
In Scotiam immissis, quæ sit sententia gentis.
Atque Ducem, natu qui maior auunculus esset

Comes Hertford. creatur Dux Somersetensis.

Iohannes Dudleius vicecomes insulæ creatur Comes Varuicensis.

Eduar-

Eduardo sociumq́; aßignauere fidelem
Varuici comitem quos bellica gloria claros
Reddiderat, quos ob virtutem miles amabat.
Tertius his socius venisti Dacre Dynasta,
Quo duce bellari contra hostem Cumbria gaudet.
Cumbria fida Dacri generosi stemmatis altrix.
Indigenæ indigenas dominos plus semper honorant.
Huic dant militiæ proceres sua nomina plures,
Auratiq́; equites, inter quos Graius Heros
Ob summam belli cataphractis præfuit artem.
Magnaq́; diuersi contracta est copia vulgi.
Ante tamen Scotici quàm intrârunt limina regni,
Mittuntur scripti quæ belli causa libelli:
Vtq́; fidem præstent blando sermone rogantur.
Nil contracta acie facturum hostile Britannum,
Si modo seruarent nostro promissa monarchæ:
Frustrà, si quis non vult auscultare, monetur.
Vtilior frustrà narratur fabula surdis.
Arma Scotus poscit, valida contendere vi vult,
Is nec habet pensi sit id æquum, an prorsus iniquum.
Iusta Deo commissa Anglorum causa tonanti
Audaces animos facit impauidosq́; pericli.
Cum socijs igitur terras ac arua Scotorum
Ingressus Somersetus, non inijcit ignes,
Non flammas, aliquo mitis non vulnere, quenquam
Afficit aut damno sed sumere pabula equorum
Contentus, reliquis fierent ne damna cauebat,
Ne quà alia illatis crescens iniuria damnis
Suscitet infestas ad bella cruenta querelas.

Expeditio militum in Scotiam.

Somersetus. Varuicensis & Dacrus ducunt aciem.

Inte-

Intereà Comes ipse tumens Arranius ira,
Qui regni tenera sub principe flexit habenas
Donec adulta foret, decies ter mille virorum
Fulgido in indomitos armauerat ense Britannos.
Forte die cædem quæ luxerat ante cruentam,
Varuicensis equo vectus fortißimus albo,
Planitie armatos inimicos prouocat ampla:
Hinc Scotus, hinc Anglus varijs concursibus orbes
Conficiunt varios protensis fortiter hastis.
Vulnifico cadit hic traiectus ad ilia ferro,
Interit ille graui transfixus cuspide pectus.
Currit equus vacuis loca per decliuia sellis
Excusso cessore: at equi lapsurus inhæsit
Tergo alius, summo tellurem vertice pulsans.
Ante alios omnes nostros audacior Anglos,
Hostes non paucos aduerso pectore fixit
Dudlæus, nigræ spissa caligine nubes
Pulueris alta trahunt, velut ater vbi ingruet imber.
Tandem nostro vrgente equitatu cedere campo
Cœperunt hostes nostri ad sua signa reuerti
Cum spolijs alacres. Iam vix pars quarta diei
Restabat, curruq́ citò labente coruscus
Phœbus ad Hesperium properauit vadere pontum:
En venit è castris inimicus nuncius orans,
Vt liceat perpauca Duci narrare Britanno.
Admissus pleno ducis in tentoria cœtu
Somersetensis, postquam data copia fandi,
Sic loquitur. Cur sit nostri populatio regni
Hostilis, terram in nostram quid iuris habetis?

Leue prælium inter Comitem Varuicensem & Scotos pridie quàm pugnatum est.

Arranius gubernator Scotiæ mittit nuntium ad Somersetum & Huntlæus illum singulari certamine prouocat.

Hocci-

Hoccine finitimæ vicino limite gentis
Officium, innocuam ferro pessundare plebem?
At hinc exutis discedite protinus armis,
Aut vestro incursus præsens mox vltio fiet.
Namq́ ex indigenis validis exercitus ingens
Contrahitur, vobisq́ ferum denuncio bellum
Cras fore ni vestras properè abscedatis in oras.
Hei mihi quod pugna haud cōmittitur absq́ cruore?
Quam multo stabit victoria sanguine parta?
Quot sæua flebunt sublatis morte maritis
Mœrentes viduæ, vacuis solæq́ iacebunt
Lectis? quot patres dilecta prole perempta,
Orbati ducent misero in mœrore senectam?
Horresco referens, nec vos impunè feretis.
Ergo gubernator Scotiæ pietate paterna
In patriam motus iubet hæc sua dicta referre
Somersetensi, quoniam suscepit vterq́
Regnorum regimen, communis causa salutis
Ambos commoueat plebis: dabit ille Britannis,
Mitis adhuc pacis leges, si cedere retro
Angle velis, patriam positisq́ inglorius armis
Confestim repetens, causa minor esse videri.
Ni facias, cædem duriq́ extrema duelli
Expectes, tanta est nostri violentia teli.
Præterea Huntlæus Comes hoc me dicere mandat
Somersettensi, ne effusio magna cruoris
Christicolûm fiat, petit vt decernat vterq́
Ferro congrediens (pugnam pars vtraq́ spectet)
Orta potest dirimi sic controuersia paruo

San-

Sanguine, & vnius præceps contentio morte
Fracta extinguetur cæpto cessante duello.
Vix bene desierat, cùm Regis auunculus infit,
In vestra huc veni consultò regna, daturus,
Non accepturus pacis (refer obsecro) leges:
Tum cùm tempus erat, fuit opportuna cauendi
Hora Scotis, Nunc serò doli nectuntur inanes.
Quòd Comes Huntlæus tumido me prouocat ore,
Decertaturus mecum, trux turget inani
More suo fastu. Priuatus militat hostis,
Nec gerit imperium, quod si priuatus ego essem
Ista quidem primus properanter ad arma volarem.
Excipit hîc tali Dudleius voce loquentis
Verba ducis: verbisq; Scotum grauioribus vrget. Varuicensis responsio ad nuntium.
Lubrica vestra fides facit & periuria linguæ
Nos ferme inuitos Scoticos inuadere fines:
Suscitat in sceleris vindictam numinis ira
Nostrates, Deus est qui nobis cæpta secundat:
Nec si præstetis promissa, venimus vt hostes,
Nil nisi quod soleant fidi faciemus amici.
Sin vim contractis armis inferre paratis,
(Quod fit) rem vobis cum fortibus esse scietis.
Quis ridere minas nolit benè sanus inanes?
Terreri laruis verbisuè procacibus Anglos
Creditis? erratis toto cœloq; viaq;
Decepti: hæc terrent ætatem vana tenellam.
Quod tibi iam mens est cædis præsaga futuræ,
Vaticinansq; doles tot funera mæsta tuorum,
Numen fœdifragis iratum hoc indocat esse,

Et

Et dat militibus dextrum nostratibus omen.
Est exercituum solus Deus vnus & idem,
Qui dedit immanem à paruo Dauide Gigantem
Fronte repercussa, superari verbere fundæ.
Hic huius iustum ob causam certaminis author
Suscepti, nusquam deerit reuerentibus ipsum.
Verum hoc (prætercam prudens vt cætera) miror
Vnde sit Huntlæi Comitis fiducia tanta,
Quòd tanquam maior legem melioribus offert,
Cum sit honore graduq; minor? cur prouocet illum,
Ipse Comes, Regi qui dux & auunculus Anglo
Existat? tumet ista suo sed natio fastu.
Quare si pugnæ nouus hunc incesserit ardor,
Ista isti Huntlæo quamprimùm verba referto:
Sum Comes in patria, Comitiq; æqualis honore
Vestratis gentis, Varuicum gloria nostra:
Fama per Europam cuius celebrata vagatur.
Fac decorent arces posita sub montibus eius
Nomen, & à clara genus ortum stirpe vetustum,
Ordine si spectetur honos comprendimur vno.

Varuicensis Comes Comiti Arranio offert monomachiam.

Mane suo terras cùm primùm lumine Titan
Sparserit, Huntlæum Comitem expectabo superbum
Solus congrediar soli, vel inermis inermi:
Si negat hoc, licet incedat melioribus armis,
Vel pedibus, vel equo: venienti occurrere certum est.
Occurram nudus nudo, nisi lintea forsan
Corpora velarint, vt amat natura decorum.
Angligenæ deni denos certando lacessent,
Viceniuè Scotos vicenos, si modo vultis:

Am-

Aut ero cum solo solus pugnare paratus
Nostra ferat primas regio, si vicero, partes:
Sin minus, inuersa decedent sorte phalanges
Anglorum in patriam: mea mors aut illius, omne
Dissidium tollat, regnis pacemq; duobus
Apportet, pulchrum petere est per vulnera mortem.
Hanc comes oblatam bellandi Huntleius ansam
Si volet accipiat, cras me fore dicito præstò
Hæc memorans, fului magnam vim protrahit auri, Varuicensis nuntio magnam auri vim dono dat & duplũ promittit, si rediens renuntiauerit Huntlæum secum singulari certamine congressurum.
Legeq; dat certa vt Domino sua dicta reportet
Nuntius Huntlæo: verbis simul insuper addit,
Si comes annuerit, volet & certamine mecum
Conseruisse manũ quãprimũ crastina lux sit: (cras
Absq; mora hoc referẽs huc quæso hac nocte recur-
Acceptumq; auri quod habes duplicauero munus,
His dictis vno consenserat ore senatus.

Spargitur in vulgus quo pacto prouocat audax
Sponte Comes Comitem Dudleius, gaudia totis
Castris magna sonant, animos sumuntq; Britanni,
Magnanimumq; acies Dudlæum laudibus effert,
Vesper in occiduo fulgenti littore flamma
Emicuit, crebris nostratia castra micabant
Ignibus, emissi cursores ad speculandum
Innumeros referunt armis fulgentibus ære,
Consedisse locis procul haud distantibus hostes.
Magna fuit vigilum nocturnas cura per vmbras,
Præterq; excubias habitas data tessera castris:
Nostrates placido somnoq; ciboq; refecti:
Sumptis expectant armis orientia solis

Lumina, cùm roseum linquens aurora cubile,
Luce coruscanti formosa retexerit orbem,
Dum venit Huntlæus, frustrà sua lumina flectit
Huc simul ac illuc clarus Dudleius Heros:
Nec rediit quamuis oblato nuncius auro.
Tandem præterita media iam parte diei,
Apparent Scoticæ declini valle phalanges,
Instructæ ad pugnam, infestisq; inuadere signis
Anglos approperant: at nostri ascendere montem
Magnum interiectum, pugnæ vt locus æquior esset.
Dux equitum pugnax in læua ponitur ala.
Dextram (vbi classis erat) tutatur terra palustris.
Varnicensis habet primos longo ordine ducens.
Magna regenda acies tibi (Somersette) secunda
Cessit, postremum Dacro fuit agmen habendum.
Iamq; propinquabãt acies hostiliter ambæ,
Dat tuba terrificos clangores ære sonoro,
Redditur armorumq; fragor clamorq; virorum.
Non collidendo se sic exæstuat vnda
Fluctibus, oppugnans resonantia littora saxis,
Postquàm ventipotens laxis emittit habenis
Fratres obscuro discordes Æolus antro.
Parte Scoti aduersæ passa gradiuntur anheli
Acclinem in montem, confertoq; agmine densant.
Inter se iunctis quisq; agglomerando lacertis.
Tum cataphractorum ruit alta ferocibus hastis
Et furibunda cohors: quorum primus cadit ordo,
Exhalantq; animas traiecti corpora telis.
Ast iterum admissis grauiter calcaribus instat

Acies Anglorum.

Pugnatur propè Muskelburgum.

Cætera

Cætera pars equitum. Dux illis Graius Heros,
Qui primo accepit cursu graue vulnus in ore.
Vrges tota acies Anglorum, pectora Mauors
Belliger exacuit, crescunt ad vulnera vires.
Consultò stabat prope littus regia classis.
Haud procul hinc, vnde expulsæ sunt puluere glādes
Sulphureo, celeri feruentes igne catenæ.
Millia bis septem sunt morte absumpta Scotorum, Quatuordecim millia Scotorū cadunt.
Cætera pars certam quærit fugiendo salutem.
Defessos tandem rauco tuba stridula cantu
Nostrates reuocat: repetunt tentoria læti.
O quæ lætitia, & totis quæ gaudia castris
Nocte fuere illa: res est meminisse laboris
Præteriti iucunda: graue effugisse periclum
Summa recordari secura mente voluptas.
Precipuè insignis clementia numinis almi
Succurrit. Causæ iustus Deus vltor iniquæ.
Postera lux oritur, fugisse per auia primos
Nuncius adfertur satrapas proceresq; Scotorum.
Hos, montes cœlo æquatos, castella tueri
Illos, hostilem nusquam apparere phalangem.
Approperabat hyems: spacia & breuiora dierum
Fiebant, oritur cœlo nimbosus Orion.
Ergo domum versus nostri sua castra mouebant,
Horam opportunam magis expectare parati:
Somersettensi reduci gratantur & ipsi
Dudlæo Comiti Baruici: lecta iuuentus
Nobilior his grata redit, cui iungere dextras
Rex auet, & Regis cuncti amplexantur amici:

Laudaturq́; animus præstans & mascula virtus.
Intereà Scotici proceres leuitate tumentes
Inuidiaq́; animi, quò spes frustrata Britannos
Scoti agunt cum Franco de nuptijs inter principẽ Scotorum & hæredem Gallorum.
Falleret, assensu communi mense Decembri
Ad Gallos mittunt, Gallorum vt principis hæres
Ducat in vxorem Scotica de gente puellam
Iacobi gnatam. Si non oblata parenti
Conditio Henrico placeat, ne regna coirent
Coniugio tali, saltem hoc concedere vellet.
Gallorum rector, quas certo mutuus olim
Fœdere iunxit amor gentes, Gallamq́; Scotamq́;,
Ne sinat vnam ex his distractam marte reuelli
Alterius pressam, vel sub ditione iacere
Hoc agere immanes bellis crudelibus Anglos,
Anglos vere nouo rostratis puppibus æquor
Esse instraturos: acies terraq́; pedestres
Aduentaturas, Anglos molirier vnum hoc,
Vt vi diripiant chara genetricis ab vlnis
Hæredem regni Scotici: si hæc præda Britannis
Cederet, ô miseræ Scotiæ miserabile regnum,
Genti infœlici nihil est nisi flere relictum.
Quare per diuos omnes, per sacra rogabant
Pristinæ amicitiæ memor esset vt ante puellam
Eriperet, nam sæpe moras traxisse periclum
Quis nescit? virgo si primos transigat annos
Regia apud Regem Gallorum, atq́; educit aula
Ille sua teneram: magnum spes certa futurum
Inde bonum, gentem quod vtramq́; iuuare valeret.
Et postquam fuerit maturis nubilis annis,

Pro Galli arbitrio nuptum cuicunq; locetur.
Extemplò Regis mandato Gallica classis
Instruitur, veloq; citæ remoq; triremes,
Quæ postquam e portu soluissent flantibus austris,
Gurgite prouectæ Scotica potiuntur arena.
Mox Maria ad pictas puppes accersitur hæres
Hic illi instratum est, ornatu molle cubile
Purpureo, ex niueis turgescens culcitra plumis
Subiacet, exornant contexta aulæa carinas,
Vasaq; cælatis aderant argentea signis,
Multaq; præterea quæ virgine principe digna.
Conscendens virgo rostratam pulchra phaselum
Virgineo comata choro, stipataq; forti
Milite, vela suo flatu impellentibus auris
In mare prouehitur, ratibus sulcantibus æquor.
Ordo talis erat, cygnorum qualis in amne
Piscoso, medius dum primum & tertius illos,
Insequitur seriem ducentes gurgite longam.
Classis in insidijs Anglorum forte latebat:
Quam Rex ipse manum nisi conseruisse vetaret.
(Nam vetuit) procerũq; itidẽ pars maxima fidit
Regi à consilijs bellum non esse gerendum
Nauale, ob causas iustasq; grauesq; putaret:
Virgo vel inuitis Gallis erepta fuisset.
Virgo dies intra paucos peruenit ad oras,
Gallorum, celsaq; Henrici sistitur aula.
Sic leuiora leui pluma promissa Scotorum
Infamem reddunt gentem, dant sanguine pœnas
Perfidiæ quandoq; suæ velut ante dederunt.

Maria princeps Scotorum traijcit in Gallias.

 Intereà

Intereà insidias sub amico nomine tendens,
Occupat Aldernen Francus, duo millia secum
Armatorū hominum ducens: locus insula parua est
Mittitur huc paucis delectis nauibus acer
Winterus, pulsum pauidos, duce numine, Gallos.
Quamprimùm verò conspecta fuisset ab Anglis
Insula, fluctiuago tacitur curua anchora ponto.
Octingentorum sunt corpora lecta virorum
Omnibus ex Anglis: iussi hij conscendere cymbas,
Attingunt celeri sinuosum remige littus.
Hîc sapienter agens (prudentem nam facit vsus)
Vt sublata fugæ turpis spes omnis abesset,
Maiores animiq; viris accrescere possent.

Winterus regia classe vectus occupat Alderné insulam.

Postquam armata cohors tutò traiecta fuisset,
Ad classem cymbas Winterus milite inanes
Actutum reuolare iubet: dein talia fatur.
Anglorum virtus celebrata prioribus annis
Me monet, vt similis maiorum temnere discam
Funestam mortem, quam longior aduocat ætas,
Aut morbus diro cruciatu inuitat amarus.
Mors spernenda viris, vt fama perennis alatur.
En circumfuso concludimur vndiq; ponto,
Hostis adest, forsan paulò numerosior, arte
Belli cessurus nobis, & fortibus armis.
Strenua gens Galli, grex hic imbellis inersq;:
Fingite præualidos inimicos viribus amplis
Corporibus reserare viam debemus & armis.
Res magnæ non absq; graui discrimine fiunt
In dubijs prodest generosa audacia rebus.

Verba Gulielmi Winter ad suos milites.

Quæ

Quæ vestris animis quò maior & acrior insit,
Hoc mihi prosterni, charissima pectora, bello
Certum hodiè est, hostes nisi morte fugáue domentur
Aut vincendum hodiè est, aut pulchra morte cadēdū:
Pulchra petūt fortes, pulchram per vulnera mortem,
Partaq; mors nostri precium sit corporis huius:
Quod si quis fugiens dederit sua terga, (quod absit)
Turpiter excurrat medium moriturus in æquor.
Cymba sit auxilio nulla huic: nec deniq; scalmus,
(Dedecus infandum) non si Dux ipse venirem,
Si quis quid faciat contra mea iussa peribit,
Fixus in antennis stridenti pendulus aura.
Martia magno animo procedam in prælia ductor,
Incipiens pugnam primus Dux primus in armis.
Primi occursantis pectus manus ista recludet.
Dixerat, illi operam vitamq; impendere læti
Constituunt, mox fit clamor, tuba bellica clangit,
Instructas iubet ire acies: antè ordine primus
Winterus graditur, præacuta cuspide pilum
Gestans, indutus corpus splendentibus armis.
Gallorum sese agglomerant duo millia contra,
Dux quorum ante alios nostri ducis æmulus audet
Contra ire incertum fretus virtute superba.
An velut ostentans audacia pectora, forsan
Sponte recursurus si quando instare periclum
Prospiceret. Sed retrò ducem Winterus atrocem
Non sinit elabi, veluti Iouis armiger ales
Quando persequitur celeri volitantia cursu
Agmina, neglectis paruis, maioribus infert
 Vulnera,

Winterus manum cōferens cum duce Francorum, illū pſternit & Galli exuuijs potitur.

Vulnera, diuulſis depaſcens corpora plumis:
Sic rapidus primum Ductorem prouocat Anglus.
Et quoniam in campum cum pilo venerat hoſtis,
In Gallum paribus Winterus prouolat armis,
Deuictumq́ ducem flaua proſternit arena.
Exuuias victor ſpolium detraxit opimum.
Intereà multò pars vtraq́ ſanguine miſcet
Prælia, lætifero penſatur vulnere vulnus.
Diffugiunt Franci, confoſſi membra ſagittis.
Inſula capta armis, cedit victoribus Anglis.
Wintero poſt res geſtas Ductore iubente,
Naucleri clauos ad littora nota retorquent:
Multaq́ militibus ſæuæ fit mentio pugnæ,
Cunctorum applauſu mentis teſtante beata
Gaudia, quæ partus ſolent apportare triumphus.
Parua per externas inclaruit Anglia gentes,
Nobilitata domiq́ foriſq́ virilibus auſis,
Clara ferebatur ſublata Britannica pubes
Succeſſu rerum, complentur cantibus ædes,
Inflatur plenis per compita tibia buccis.
In viridi trepido ſaltantes ceſpite motu,
Læti feſtiuas populi duxere choreas.
Nemo diu fœlix omniq́ ex parte beatus
Eſſe ſolet, peior ſequitur fortuna priorem.
Et veluti obſcuro denigrant imbre ſerenum
Horriferi cœlum ventoſis flatibus auſtri,
Tum Phœbus ſpiſſis condit ſua nubibus ora.
Finita rutilans mox tempeſtate refulget:
Quæq́ modo ſimili perfert reſpublica multas

Nonnun-

Nonnunquam offensas, turpi turbata tumultu,
Diluit has matura tamen prudentia Regis.
Atque velut medicus sapidis medicamen ab herbis
Ægroto tradens, leuiter tetro absque dolore
Sanat: ita insanis veniam dat ciuibus vltrò
Princeps, dum populum vult emendare rebellem:
Aut ferro resecat benè cautus putrida membra,
Principijs obstans, ne pestis serpere possit
Latius, & totum corpus vitiare veneno:
Victa pijs monitis, aut vi, ferroue coacta
Sedata tandem plebs seditione quiescit.
Non aliter quam cultus ager proscissus aratro
Curuo, dumosas spinas cum semine profert:
Ingratos aliquot diues tulit Anglia ciues.
Namque sub Eduardo dum summa in pace regũtur
Ruricolas stanni Deuonia fertilis armat
In regni satrapas, in relligione sacratos
Presbyteros: stulti neque sat rationis habebant,
Quidue velint, quidue exposcant: compescuit ipsos
Arma capessentes vi communîtus equorum
Graius, & adiunctis paucis Russellius Heros
Militibus, multo sed non sine sanguine victor.
Ecce alia exoritur regni plebs improba parte,
Cui nec lex vlli curæ, nec cœlica iura,
Nec potuit cohibere metu reuerentia Regis.
Arma manu capiunt, socijs vim inferre parati,
Omnia miscentes: clari despectui habentur
Nobilitate viri, nulloque ignobile vulgus
Consilio imperitat: fouet hoc Norfolcia monstrum.

Populus rebellis in Anglia.

Russellus Comes Bedfordensis, domat perduelles in Deuonia.

H.v. *Fama*

Fama volat leuibus sublata per æthera pennis
Eduardi iuuenis teneras ad principis aures,
Quosdam deciuisse, fidem violando rebelles.
Noruico veteri locus est conterminus vrbi
Montosus, multis vmbrosis consitus ornis,
Huc se pestiferum pariter genus aggregat, ingens
Et plebis numerus totis consederat aruis.
Lex talem fieri concursum iusta vetabat:
Censuit illustris Rex inclementius illos
Tractandos: sed corda tamen mollißima Regis
Parceret vt misero flexit clementia vulgo.
Ergo fit indignis delicti gratia, tantùm
Pœniteat culpæ. Signata diplomata dantur.
Rustica plebs surdis (quod dicitur) auribus haurit,
A Rege oblatam contemnens cæca salutem:
Ardet amore nouæ miseraq; cupidine pugnæ,
Sicut inexpertus belli putat vtile bellum
Dulceq; quod tandem serò gustabit amarum.
Arma igitur regni procerum consensibus, arma
Iure parabantur, pedites, alijq; superbis
Expediuntur equis: nomen communiter hostis,
Et patriæ & Regi tenet impia turba rebellis.
Mittitur ad turbam violento Marte domandam
Varuici Comes illustris, tum corpore præstans,
Tum pollens animo, multarum doctus ab vsu
Pugnarum, quanto se animo ferus erigat Anglus,
Prælia dum miscens infligit atrociter ictus.
Tertia iam totum lux illustrauerat orbem,
Consedere suis castris Dudleius Heros

Et

Et socij fortisq́ cohors quæ venit ab vrbe
Londino, prope Noruicum florentibus aruis.
Quod simul audierat plebs rustica plena timoris
Cœpit se densis nemorum occultare latebris
Nusquam prorepens, postquam ijs audacia creuit,
Tempore quo motæ cita perturbatio mentis
Frangitur, irrumpunt: in apertam promptiùs itur
Planiciem, nemo est visus memor esse pericli
Instantis, iunctis armati curribus omnes
Stant circumsepti: Regis contra agmina magnis
Procedunt animis cantu resonante tubarum.
Pugna inter turmas committitur acris vtrasq́:
Vulneribusq́ datis illos violentiùs vrget
Varuicensis atrox: tandem cùm cedere campo
Hinc pudor haud sineret fugiendo pericula fœdè,
Illinc audaces faceret mors certa rebelles.
Vna repugnando pars occidit, altera summa
Non nisi vi superata cadit, sed fortiter obstat
Hic Dux Dudleius, ne cunctos mactet ad vnum
Ingenio peruerso homines, sed pectore magno,
Quos campo vt fugerent, discrimina nulla mouebant.
Edicit missi præconis voce canora,
Si quis sponte sua quæ perfida cœperat arma
Proijceret, veniamq́ volens oraret ab illo:
Inde domum immunis venia donatus abiret.
Quod postquam auditũ est positis plebs protinus armis
Agrestis, flexis genibus veniamq́ precata est,
Motaq́ mœrore est, piscator vt assolet ictus.
Tum Varuicensis Comitis clementia tanta est.

Varuicensis deuicit rebelles in Norfolcia.

Mulctam

Mulctam flagitij suscepti sponte remisit,
Condonans noxæ quicquid fuit ante peractum.
Iamq; Gigantæi consors conaminis Anglus
Nullus erat: præstare fidem modò quisque paratus
Exstitit Eduardo Regi, patriæq; fidelis.
Excipit à bello funesto principis aula
Dudlæum reducem, cuius resonantibus alis
Fama volat nostri turrita per oppida regni:
Qualiter Henrico præclarè plurima Rege
Gessisset, fortes bello dum contudit hostes,
Non morte horrenda, non vllis territus armis:
Nil pensi caput ille suum obiectare periclis
Vnquam habuit patriæ si quando negotia charæ
Exigerent, si rex illud mandasset agendum.
O quoties parto cum summa laude trophæo,
Littore ab extremo patrias remeauit ad oras:
Hostibus occisis, aut ad sua tecta fugatis.
Vnde sibi decus eximium famamq; perennem,
Fortunante Deo ventis benè cæpta secundis,
Complures annos peperit Dudleius Heros.
Varuicensis Comes creatur Dux Northũbriæ
Hinc meritò fuit ad summos euectus honores.
Rege creante Ducem, læto Northumbria vultu
Est amplexa Ducem, venerandaq; principis aula
Dispensatorem summum, hospitijq; Magistrum
Mors Eduardi sexti.
Obsequio coluit, donec trux Atropos occans
Abrupit Regi fatalia stamina vitæ.
Inclytus Eduardus formatus ab vbere matris
Laus Eduardi principis.
Confestim doctis à præceptoribus artes
Ingenuas omnes didicit, qui græca Latinis

Adiungens studio, paucis profecerat annis,
Vt foret inferior nullo quem terra Britanna
Protulerat, claro magnorum ex stemmate Regum.
Nullus adæquari posset, si flexilis ætas
In puero egresso nondum tria lustra duosq́;
Annos, ingenij aut præcox spectetur acumen:
Quantum ad doctrinas virtutesq́; attinet almas.
Ille erat Europæ Phœnix, quem funere acerbo,
(Vt flos vere nouo viridanti carpitur horto)
Sustulit ante diem, mors immatura Britannis,
Inuidet hæc terris pietatem & iura colentes.
Sic pueri, iuuenes, primis moriuntur in annis,
Quos Dominus suaui Deus est complexus amore.
Succedit Regi defuncto, sceptra capescens
Fœmina, cui nomen Maria est soror vna duarum
Ex stirpe Henrici: quæ paucis nupta diebus
Post homini externo consanguineoq́; Philippo,
Coniugio tali subtristes reddidit Anglos.
Namq; duas gentes raro coalescere cernas
Vnanimes patria plerunq; & amore diremptas.
Hic dum cum sponsa sese nouus ille maritus
Oblectat, pulchra procerum comitante caterua,
Quos vestes Tyrio decorabant murice tinctæ
Auratis limbis interlucente smaragdo,
Quam vagus extremis portat mercator ab Indis:
Sol cursum celerando, reliquerat ora Leonis,
Signaq; sublimi complura emensus in axe
Solstitium hybernum sparsis niue montibus alba,
Prætergressus erat: dulcis pax inter vtramq;

Maria regina Anglorũ nubit Philippo Hispano.

Gentem

Gentem nimirum Gallos florebat & Anglos.
Pax eadem Hiſpanos, Flandros, populumq́; Philippi
Iunxerat, & quoniam feriæ redeuntibus annis
Non ſine ſolenni pompa, quæ menſe Decembri
Fiunt, ſecuros omnes fecere doloſæ
Fraudis, quam tacitè nocturnus concipit hoſtis:
Henricus princeps Gallorum, ardore iuuentæ
Concitus & famæ paulò ſitientior, hauſit
Spes amplas animo, nullum ratus eſſe Philippum
Certè aut ſemiuirum: ſubito ſacra fœdera rupit,
Flandrorum latos deuaſtans ignibus agros,
Et pecus abducens, captiuaq́; corpora plebis.
Quod regi Hiſpano ſtomachum male mouit, & omnes
Illius proceres ſæuas accendit ad iras.
Non dudum tempus erat quo longò ſurgere culmo
Alma Ceres ſolet, & pecori dare pabula tellus:
Torrida nec terram humentem calefecerat æſtus,
Quo ſub cœleſti miles foris axe cubaret.
Ergo dum ſperata venit cupientibus hora:
Armatur claßis, mucrones, tela, ſagittæ,
Arma parabantur, caro, vinum, panis emuntur.
Suppetat vt validis genialis victus abundè
Militibus, nummi plenis conduntur in arcis,
Vt ſolui poßit merces pugnantibus ampla.
Cogitur è varijs pugnax exercitus oris,
Ad regni proceres mandate iubente Philippo.
Nobilis intereà coniux ſpecioſa Philippi,
Auxilium fidum charo latura marito.
Mittit ad Henricum Gallum, qui funebre bellum.

Impreſsio in Flandriã facta per Gallos.

Apparatus belli aduerſus Francos.

Indicat,

Indicat rigidasq́ minas genti insuper addat.
Gallia tota fremit trepido concussa tumultu,
Anglia tota fremit ferali concita bello,
Flandria, & Aspurgus, Burgundia, tota Tyrolis.
Complures opulenta Duces Hispania mittit,
Nonnullos etiam quos Martius vndiq; terror
Prudentes rerum multarum fecerat vsu,
Omnes conspicuos oblongis casside cristis.
Tegmine ferrato clypeis fulgentibus ære.
Dux illustris adest Brunsuico nomen honeris
Sortitus, nigris, equitum vi cinctus, in armis.
Aspectu primo turma hæc fuit hostibus ingens
Terror, & immani multos vi strauit equorum
Misit in auxilium Germania lecta virorum
Corpora ferratas acies peditumq́; cateruas.
Nec deerat miles Latia de gente cruentus,
Dalmata non deerat bello huic, nec defuit Hunnus,
Attamen ante alios, fiducia summa locata est
In quibus armatus validè conuenerat Anglus.
Fœdus amicitiæ vetus id poscebat, & vxor,
Cui cum Rege fuit socio commune periclum.
Est Comes in primis, cui dat Penbrokia nomen:
Huic tres præstantes, quorum Vigornia primum,
Bedfordumq́; vetus decorauit honore secundum,
Tertium & euexit multo Rutlandia fastu,
Consimiliq́; gradu propter benefacta locatus,
Antony Antonius Brounus clarißimus hæres.
Cum quibus arma capit Dudlæi mascula proles,
Magnanimum genus ostendens quo sanguine cretũ.

Variæ gentes in exercitu Philippi.

Palma

Palma nequit grauiore premi, sed in altius arbos
Surgens erigitur, si quis modo pondere truncum
Degrauet & ramos, seseq; attollit in auras
Laus bello celebris, bello quæruntur honores.
Principis hinc conflatur amor, propensa voluntas,
Atq; fauor vulgi, si quis pro arisq; focisq;
Deuouet ipse caput, pro principe nulla pericla
Euitans, quamuis mortem subijsse paratus.
Hoc erat innatum, si nemo traderet artem,
Dudlæis, inuictum animum cum lacte parentis
Imbiberant: tanti est præstantibus esse creatum.
Vltrò tres fratres paribus celebrantur in armis.
Quorum primus ouans præstanti corpore prodit
Ambrosius, latis humeris, quem splendida vestis
Purpurea auratis fortem decorauit in armis.
Cuius erat lateri fraterno fœdere iunctus
Mutuò vt alterius partes defenderet alter,
Robertus, fausto germanus sidere natus:
Vtq; fuit mitis sic indole fortis & audax.
Tertius his vinclo sociatus iungitur arcto
Henricus, fidens animi, vacuusq; timoris,
Hi malis fuerant tres pubescentibus omnes,
Qualia perrarò producit corpora tellus.
Quartus erat natu maior germanus: at illum
Abstulerat iuuenem mors immatura, latenti
Correptum morbo fatisq; peremit iniquis.
Hic patrem & summo proauos æquâsset honore,
Inferior nulli maiorum laude gerendis
Rebus, vis animi, vis corporis integra fulsit.

Herculeis

Herculeis hominem dixisses esse lacertis.
Robore præstabat, tereti seu luderet hasta
Vectus equo, seu tentaret luctamine vires.
Ingenitus malo qualis latet arbore succus,
Talis in autumno producit poma saporis:
Sic referunt proauos Dudlæo sanguine nati
Omni ex parte suos, & quem rapuere sorores
Fatales, & quos capiunt Hispanica castra.
Præterea plures quos nobilitarat equestris
Ordo, manu rapiunt in Gallos bellica tela:
Millia magnates hominum bis quinq; sequuntur.
Iamq; dies aderat, quando tuba Martia clangens
Has gentes multum diuersas cogit in vnum,
Et monet æstiuis spicas turgescere aristis
Opportuna dies: viridantia gramine prata
Bellatoris equi producunt pabula læta.
Gallia per totam regionem fortis abundat
Castellis, saxo salebroso ex rupe cauata
Effosso, validis scatet vrbibus vndiq; florens:
Seu qua Hispanorum fines, seu quà aspicit Alpes
Lata pruinosas, seu quà se extendit ad ortum
Igniferi solis, fera Gallia iure superbit
Oppidulis, fossa & munitis turribus altis.
Hic vrbs est celebris, cui das Quintine celebre Oppidũ Diui Quintini obsidetur.
Nomen, habetq; solum fæcunda fertile gleba.
Et frugum viniq; ferax sua castra Philippus
Cum socijs hoc fixit agro, cum cincta coronis
Vrbs hominum, magno stupefacta repentè timore,
Implorat sero Gallorum principis amens

Auxilium, nam pars præruptas ducere fossas,
Communire potens cæpit pars aggere vallum,
Pars aptare suas scalas & tecta domorum
Tradere Vulcano, pulsant alij ariete muros.
Interea tacitos nemo præsenserat astus:
Castilionæus noctu comitantibus vrbem
Ingreditur Gallis aliquot quos duxit onustos,
Sulphureo leuibus repletis puluere saxis.
Hæc huic fausta satis: dum furtim subdolus intrat
Oppidulum, sed non æquè fæliciter ausum,
Dux Memoranti tibi cessit, millia ducens
Octodecim, dum sperat iter per deuia tutum:
Donec nocturnis queat intromittier horis:
Incidit in validas equitum (Dux inclyte) turmas Dux Memorantius captiuus.
Ipse tuas cæsa media plus parte, capessit
Cætera turba fugam captiuaq; corpora victor
Brunsuicensis habet, mox sistitur ante Philippum,
Dux celebris captus. Vario per castra tumultu
Ingens lætitia exoritur, cœlum omne remugit.
Hinc primum fausti belli quisq; arripit omen,
Certatim rapidis tormentis mœnia miles
Diruit admotis complentur rudere fossæ.
Cæmento magna vi glandis saxa soluto
Dissiluere tribus murorum partibus, ampli
Et faciles aditus loca per diuersa patescunt.
Extemplò quosdam lectos ex quaq; phalange,
Quaq; ex gente aliquot niueis rex apparat armis,
Inuadantq; iubet districtis ensibus vrbem,
Qua patet introitus facilis conuulsaq; saxa

Dant

Dant aditum: spissus resonat clamoribus æther,
Tympana pulsantur manibus, clangore tubarum,
Militis in strepitu clamorum obsurduit auris,
Hâc Alemanni acres, istâc leuis Italus vrget, Oppugnatio oppidi.
Illâc Hispanus per murum irrumpere tentat.
Parte alia Anglorum ferratæ instare cateruæ:
Ante alios parat Henricus Dudleius Heros,
Mœnia præcipiti velox transcendere cursu,
Et duo germani fidentis pectoris ambo:
Attamen Henrici, dum se inclinare deorsum,
Nescio, quid rupturus auet, tormenta cerebrum,
Ænea dispergunt, sternuntq́ in puluere corpus.
Ille annis generosam animam iuuenilibus efflat,
Quem referunt socij flentes in castra peremptum,
Vt mos christicolæ est, velatum sindone, gentis
Ardescunt fratres vindictæ tristis amore,
Vt quisq́ est armis inimicis obuius hostis
Sternitur infœlix, commotus fulminat ira,
Percitus armipotens & amara bile Britannus.
Impetus in miseros fit feruidus vndiq́ ciues.
Plurima turba virûm tristi demittitur orco,
Pallida mors tota conclusos territat vrbe:
Qui modò Gallorum sanabile mollibus herbis
Vulnus habet, fœlix reliquis censetur habendus.
Fœmina clamores magnis plangoribus ædit,
Infantemq́ tremens comprendit mollibus vlnis,
Huc agitata simulq́ illuc formidine demens.
Flet puer, armorum tam barbarus ingruit horror,
Extendensq́ suas supplex ad sydera palmas,

Multa Deum tacitè clementem voce precatur,
Quos naturalis capitis defecerat humor,
Flereq; non poterant, quibus est prouectior ætas,
Corde senes imo mæsti suspiria ducunt.
Ad mediam producta diem oppugnatio pugna
Perpetua durat, magna virtute Philippi
Militis, vndanti sed non sine sanguine ciuis.
Obsessi trepida metuebant mente ruinam,
Vrbi instare sua fataleq; tempus adesse.
Iamq; acies vrbem claustris intrârat apertis,
Diffugiunt miseri gelida formidine ciues,
In cellas alij obscuras, laquearibus altis
Sese alij condunt, Diuis delubra dicata
Maxima turba petit, mediasq; amplexibus aras
Ter miseranda tenens, tutum fore credit asylum.
Armatis muros, firmissimaq; occupat vrbis
Militibus victor, dominantur in ædibus altis,
Iam vacuis veterum Dominorum Marte phalãges
Conspicuæ, sub te rex clare Philippe merentes.
Diripiuntur opes Gallorum, vestis & aurum:
Et cælata fabris argenti pocula puri,
Effractis conuellit ouans Hispanicus arcis
Miles & è tectis pretiosa aulæa reuellunt
Germani, inq; via proiectis culcitra plumis
Venalis nummos exponebatur habenti,
Ex lana & lino per vicos prostat amictus,
Vtq; escas coqueret quæ seruabatur in vsus
Assuetos, veteris pulchra instrumenta culinæ:
Ænea cum pateris ex stanno venditur olla

Oppidum Diui Quintini expugnatur.

Drachmis addicente palàm præcone duabus.
Quicquid in vrbe fuit tota pretiosa supellex,
Gemmæ vel mundus muliebris & vnio cæcis
Inclusus cistis faustè victoribus amplam
In prædam cessit cœlum sonat omne Philippi
Laudes. Augusti quas patris honoribus æquant.
Diuorum intereà plebs conglomerata sacellis
Mæsta, sacrosanctis miserabilis abdita templis,
Expectant tremulo præsentem pectore mortem.
Nullam etenim poterant ciues sperare salutem:
Qui Martem experti, per vim subiguntur ab hoste.
Sed mouet affectus animorum numen, & eius
In manibus sunt regum animi: quocunq; voluntas
Fert sua, vertit eos, & mollia pectora reddit
Ad pietatis opus, flammis, vt cera liquescens
In varias formas fictoris ducitur arte.
Regius hinc animus sedata mitior ira,
Procurante Deo vacuus pacatur ab omni
Offensa, reprimiq; manus à sanguine iussit.
Iam captiuorum sexus vtriusq; coacti
Multi aderant, teneræ turbæ puerilibus annis,
Parcitur & seruis, sed sub custode tenentur
Pars opulenta magis, sicut lex bellica poscit.
Inter complures præclaro sanguine cretos
Castilionæus, quem rex præfecerat vrbi
Custodem, capitur pretio redimendus, & illic
Præsidia imposito victor sua castra Philippus
Inde mouens, ad castellum se contulit Haunen
Quod citò debellans, alias capiebat & arces.

Clementia Regis Philippi.

Arx Haune per vim capitur.

Hæc dum Francorum regione geruntur Eôa,
Anglorum classis celeranti remige Ductor,
Nobilis insigni satraparum ex sanguine Clynton,
Appulit occiduas Gallorum peruigil oras.
Ter centum vasto vidisses gurgite naues,
Excelsis galeis pertingit & æthera malus,
Glandes igniuomas tormenta ex ære volutant,
Quæ caput atq; latus firmant cuiusq; carina,
Exitium aduerso crudele minantia Gallo.
Nobile Conquetum salsis Thetis alluit vndis,
Huc postquàm ventū est, signūq; ex puppe dabatur,
Nauibus exiliunt fusi per littora nautæ.
Ante alios primus Ductores attigit omnes
Winterus terram: rutilum ad fastigia iactans
Ignem: quo rapidæ lambebant mœnia flammæ:
Materiam præbent non tantùm ligna domorum,
Vasa olei duplicant ignes, fugit incola gressu
Præpropero, muri lapsi cecidere ruinis,
Fœmina plorabat, trepido puer eiulat ore,
Cumq; resistendo non sit, fugit ocyùs ætas
Integrior iuuenum nullo per deuia calle.
Non spolium claro Clyntoni, gloria belli
Quæritur: vrbs & opes flammis periere crematæ.
In cineres conuersa iacent, quæcunq; propinqua
Oppidula, ad cœlum sursum volitante fauilla:
Audax castra facit Clynton hostilibus agris,
Post repetit pictas magno auctus honore carinas:
Acta hæc Sextili, gelido dein mense Decembri
Deditur infœlix, Gallo oppugnante, Caletum.

(Infan-

(Infandum facinus) tenuit quod turba senilis:
Plures imbelles, miles fuit vnus & alter
Intra vrbem, at multos non sustinet vnus & alter.
Præsidium vetus hîc neglectum: & fæmina princeps
Consilio infando ventosi antistitis vsa est,
Externis iam tum terris absente marito.
Adde istis Neptunum iratum turbine motum,
Et Gessoriacum procul hinc, stans trans mare littus
Inuitis vrbem hanc poterant obtrudere Gallis.
Hispani oppidulo amisso contabuit vxor,
Quam cruciatu agro confecerat anxia cura.

FINIS.

